

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки

«До захисту допускаю»

завідувач кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної
підготовки, кандидат педагогічних наук, професор

_____ А. І Душний « 4 » грудня 2024 р.

ПІСЕННА ТА ФОРТЕПІАННА ТВОРЧІСТЬ ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА ЯК ЧИННИК МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Магістерська робота
на здобуття освітньої кваліфікації – Вчитель музичного мистецтва,
викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти

Автор роботи: Дерпак Марія Василівна _____

**Науковий керівник, доктор філософії,
доцент Філоненко Людомир Павлович** _____

Дрогобич, 2024

Захист кваліфікаційної (бакалаврської, магістерської) роботи

**ПІСЕННА ТА ФОРТЕПІАННА ТВОРЧІСТЬ ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА
ЯК ЧИННИК МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

(тема роботи)

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

Дата

Голова ЕК _____

підпис

прізвище та ініціали

Секретар ЕК _____

підпис

прізвище та ініціали

Зміст

Вступ.....	5
Розділ I. Володимир Івасюк – композитор, поет, яскравий представник української музичної культури.....	11
1.1. Життєпис і творчість Володимира Івасюка.....	11
1.2. Камерно-інструментальна і фортепіанна творчість композитора: виконавсько-педагогічний аспект.....	20
 Розділ II. Пісенна спадщина В. Івасюка та її музично-педагогічне значення.....	30
2.1. Пісенні твори В. Івасюка для молоді та їхнє застосування у музично-виховному процесі загальноосвітньої школи.....	30
2.2. Музично-теоретичний аналіз маловідомих пісенних творів В. Івасюка.....	34
2.3. Конкурси української пісні «Червона рута» ім. Володимира Івасюка та відзначення ювілеїв композитора, школи, названі його іменем та музичні фільми.....	41
 Висновки.....	51
Бібліографія.....	55
Додатки.....	64

АНОТАЦІЯ

Дерпак М. Пісенна та фортепіанна творчість Володимира Івасюка як чинник музично-естетичного виховання молоді.

У магістерській роботі розкриваються характерні риси діяльності відомого композитора Володимира Івасюка як продовжувача традицій визначних представників культурно-мистецької школи України.

Перший розділ якомога повніше охоплює життєпис і межі творчої діяльності музиканта, композитора і поета. Здійснено спробу характеристики його фортепіанної і камерно-інструментальної спадщини, подається музично-естетичний аналіз маловідомих композицій для фортепіано.

У другому розділі розкривається пісенна творчість композитора, особливо у справі її застосування в навчальних програмах загальноосвітніх шкіл, аналізується пісенний доробок у записах на платівках і компакт-дисках. Розглядаються основні принципи педагогічного спрямування пісенної спадщини В. Івасюка у музично-виховному процесі, а також положення конкурсу естрадних виконавців ім. В. Івасюка «Червона рута». Розкривається палітра відзначення ювілеїв митця в Україні, шкіл, названі його іменем та музичних фільмів.

SUMMARY

Derpak M. Song and piano creativity of Volodymyr Ivasiuk as a factor of musical and aesthetic education of youth/

The master's thesis reveals the characteristic features of the activity of the famous composer Volodymyr Ivasiuk as a continuation of the traditions of prominent representatives of the cultural and artistic school of Ukraine.

The first chapter covers the biography and limits of creative activity of the musician, composer and poet as fully as possible. An attempt is made to characterize his piano and chamber-instrumental heritage, a musical-aesthetic analysis of little-known piano compositions is presented.

The second chapter reveals the composer's song work, especially in terms of its application in the curricula of secondary schools, and analyzes the song work in records on records and CDs. The main principles of the pedagogical direction of V. Ivasiuk's song heritage in the musical-educational process are considered, as well as the provisions of the competition of pop singers named after V. Ivasiuk «Chervona Ruta». The palette of commemorating the artist's anniversaries in Ukraine, schools named after him, and musical films is revealed.

Вступ

Актуальність проблеми. Історія людства здавна переповнена фактами маніпуляцій в художній культурі стосовно намаганням і фактам підкорення існуючою владою її творців. У XX ст. умови суцільної заполітизованості створили для цього неймовірно зручні можливості. Молодому поколінню, вихованому в умовах демократії важко уявити часи, коли митців позбавляли природного права: бути собою. Суспільна атмосфера, що панувала в час творчого розквіту В. Івасюка, правдиво відображена в книжці Георгія Касьянова «Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років»: «Ідеологічний та адміністративний тиск на шістдесятників мав логічно досягти вищої точки, набувши форми відкритих репресій. Потрібна була тільки відповідна вказівка «згори». За спогадами учасників руху опору, демонстративне стеження за ними, яке завжди передувало арештам, почалося з кінця 1964 р.» [37, 47].

Загалом розвитком художньої культури намагається керувати будь-який існуючий режим, виробляючи методи для стимулювання окремих представників культури і одночасно цькування і заборони працювати іншим. Проте, тільки тоталітарні режими запроваджують всеосяжний контроль над представниками культурного фронту й загалом над усім суспільством [80]. Саме в такий час, 1970-ті роки, випало жити й творити визначному українському композиторові Володимиру Івасюку.

Незважаючи на трагічність долі Володимира Івасюка, розповідати про нього, вивчати його творчість завжди приємно, адже він сприймається кожним українцем як світлий символ найкращих надбань нашого народу.

В. Івасюк постає як міфічна постать, бо справді в його піснях в особливий спосіб закодована душа української пісні. З іншого боку його вважають однією з найбільших таємниць XX ст., адже й до сьогодні, попри намагання нових розслідувань, не вдалося завершити і до кінця розкрити справу його зникнення, загибелі, а також хворобливої заборони його творчості.

Від дитячих років В. Івасюк перебував у середовищі тепла українського слова і пісні, любов до яких він перейняв від батька-етнографа і письменника,

уродження гуцульського краю. Мати В. Івасюка походила з Наддніпрянської України і теж добре співала. Така мистецька і національно спрямована родинна атмосфера сприяла формуванню майбутнього композитора як свідомого українця.

Володимир Івасюк народився 4 березня 1949 року в Кіцмані Чернівецької області. Мешкав український композитор на обійсті, де колись жив і творив відомий український композитор, поет і драматург Сидір Воробкевич. Ще в школі, восени 1964 року, Володимир створив у школі ансамбль «Буковинка» і писав для нього свої перші пісні. Навчаючись у Чернівецькому медінституті, грав в оркестрі народних інструментів «Трембіта» та камерному оркестрі медінституту, а від 1972 року став студентом Львівського медичного інституту і одночасно Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка (клас композиції професора А. Кос-Анатольського, а згодом професора Лешека Мазепа).

Всюди молодого митця супроводжував успіх і популярність. У видавництві «Музична Україна» вийшла друком збірка пісень Івасюка «Моя пісня» (1977) [23]. У 1976 році Софія Ротару з піснею Володимира «У долі своя весна» здобула перемогу на фестивалі «Сопот», а сам композитор працював над підготовкою платівки-гіганта. У 1978 році Володимир переміг на всесоюзному конкурсі молодих композиторів у Москві і отримав дипломи II ступеня за «Сюїту-варіації для камерного оркестру». Але не всі раділи з його успіхів. Сумним у житті Івасюка було невизнання і навіть перешкоджання його творчості з боку частини професійної музичної еліти, які звинувачували молодого автора в непрофесійності, «зароблянні» грошей, халтурі. Ще за життя йому намагались почепити ярлик націоналіста.

24 квітня 1979 року в обідній час до Володимира зателефонували, він одягнувся, пішов до консерваторії і більше не повернувся... 18 травня 1979 року тіло Володимира Івасюка знайшли у військовій зоні Брюховицького лісу підвішеним. Псевдослідство відразу зупинилось на найпростішій чи то на найбільш вигідній версії – самогубство. Вдруге піднята кримінальна справа також швидко була закрита з таким же формулюванням. Через багато років слідство дійшло іншого висновку і справа про смерть композитора Івасюка кваліфікована

за статтею умисне вбивство. 22 травня 1979 року Володимира Івасюка ховали на Личаківському цвинтарі у Львові. Україна прощалась із своїм улюбленцем.

За тридцять років життя він залишив нам у спадок справжню скарбницю мистецьких шедеврів: це 107 пісень та романсів, зокрема суперпопулярна і досі «Червона рута», цикл хорових обробок українських народних пісень для хору *a capella*, камерно-інструментальна музика (твори для фортепіано, скрипки, віолончелі), загалом п'ятдесят три інструментальні твори і музика до декількох спектаклів, частина з яких вже опублікована в останнє десятиліття.

Дослідженню творчого доробку Володимира Івасюка присвячена доволі незначна кількість праць, серед яких книжки Михайла Івасюка – батька композитора [30; 31] і Івана Лепші [52]. Важливим джерелом постають нотні видання: пісенники [23; 27; 80], збірники, упорядковані родиною композитора та дослідниками його творчості [24; 25; 26; 28] які містять його музичну спадщину, а також рецензії та відгуки на його концертно-виконавську палітру пера Б. Антоненка [1], О. Вітич [10], О. Драчовської [17], В. Зінкевича [20; 21], Т. Кирилівської [38], Л. Кобільник [41], Я. Ласовського [49], Л. Мазепи [55], М. Міщенко [62-65], П. Нечаєвої [68-71], С. Пушика [59], Т. Унгуряна [97-98], Н. Фещук [100-104], О. Опанасюка [6; 24; 67; 73] та публікації в пресі, що намагаються розкрити таємниці загибелі В. Івасюка авторства Ю. Візнюка [7], М. Костецької [46], І. Філіпенко [105], І. Чорновол [113]. Щодо розкриття ролі фортепіанної та пісенної творчості композитора в музично-виховному аспекті, слід зазначити, що таких публікацій практично не існує, єдиним матеріалом стали програми і поурочні методичні розробки для загальноосвітніх шкіл [47; 53; 57; 58; 61; 62; 78; 79], а також публікація фортепіанних творів композитора [24; 26].

Стосовно вивчення пісенної творчості Володимира Івасюка в загальноосвітній школі, то варто звернути увагу на те, що пісні композитора вводяться до програми починаючи від сьомого класу. Оглянувши і вивчивши використовувані сьогодні програмні вимоги, можна констатувати, що у них застосовуються одні і ті ж самі пісенні зразки, а саме: «Балада про мальви» (тема «Романтичний стиль балади»), «Водограй» (тема «Образи любові до природи в

музиці» та «Відлуння епох у музичному мистецтві», яка націлена на виявлення особливостей та відмінностей академічної і розважальної музики). Варто зазначити, що всі ці пісні вже добре відомі, а залишається чимало зразків, які мають глибоке виховне, патріотичне значення та народнопісенну основу, і повинні вводитись у програмні вимоги національної школи. А фортепіанна творчість залишається малодослідженою.

Сьогодні ми не маємо морального права тримати у забутті творчість Володимира Івасюка. Прийдешні покоління повинні мати змогу торкатись струн його душі, щоб вони завжди звучали.

Актуальність роботи полягає у фрагментарному огляді порушеної теми в музикознавчій літературі, а також браком значного ґрунтового дослідження, присвяченого як Володимиру Івасюку в цілому, так і його фортепіанній та пісенній творчості зокрема її значення в музично-естетичному вихованні молоді. 2024 року, а саме 4 березня, виповнилося 75 років від дня народження митця. Усі ці обставини й зумовили вибір теми магістерської роботи «Пісенна та фортепіанна творчість Володимира Івасюка як чинник музично-естетичного виховання молоді».

Об'єктом дослідження є творча діяльність композитора та її вплив на подальший розвиток української музичної культури.

Предметом дослідження є пісенна та фортепіанна творчість Володимира Івасюка в контексті музично-естетичного виховання.

Мета дослідження полягає в детальному ознайомленні (за допомогою першоджерел) з життям і творчістю Володимира Івасюка, якомога повнішому розкритті широкому загальному малознаних пісенних та фортепіанних творів визначного композитора та їхнього значення у музично-естетичному вихованні молоді.

Завдання дослідження:

– Вивчити та проаналізувати історичну, музикознавчу, педагогічну літературу стосовно поставленої проблеми (монографії, періодику, статті) і всеохопно окреслити життєпис композитора.

– Проаналізувати камерно-інструментальну творчість В. Івасюка і здійснити музично-естетичний аналіз творів цього жанру.

– Здійснити музично-естетичний аналіз віднайдених в процесі науково-пошукової роботи маловідомих пісенних творів В. Івасюка та їхнє застосування у навчальному процесі загальноосвітньої школи.

– Охарактеризувати конкурси української пісні «Червона рута» ім. Володимира Івасюка та відзначення ювілеїв композитора.

Методи дослідження – історичний, порівняльний, хронологічний, а також методи узагальнення, конкретизації і систематизації.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше зроблено спробу дослідити пісенну творчість Володимира Івасюка у всій її повноті, а практичне значення – у можливості використання її висновків та положень при вивченні суміжних з темою наукових сфер. Вперше здійснено музично-естетичний аналіз фортепіанних композицій В. Івасюка, зокрема Варіацій на тему української народної пісні «Сухая верба», чотирьох п'єс («Осіння картинка», «Маленька токата», «П'єса № 3», «Marciale marcatissimo») та визначено їхній вплив на музично-естетичне виховання молоді.

Джерельна база дослідження документи і матеріали фонду В. Івасюка, який знаходиться в Державному архіві Львівської області, відділу мистецтв Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, Дрогобицької Центральної міської бібліотеки ім. В. Чорновола, книгозбірні Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

Основним джерелом роботи були збірки пісень Володимира Івасюка різних років видання. Важливим матеріалом для написання магістерської роботи стали композиції митця, публікації відомих музикознавців про творчість композитора, статті з проблем навчання і музичного виховання, методична література, періодичні видання, програми з предмету «Музика» («Вільна Україна», «Молодь України», «Молода Галичина», «Українська культура», «Дзвін», «Історія», «Визвольний шлях», «Високий замок», «День», «За вільну Україну», «Львівська газета», «Музика»), програми концертів та урочистих святкувань.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження можуть бути використані у навчальних програмах з історії української музики, а також у наукових дослідженнях з аналогічної проблематики. Окремі фрагменти роботи можуть бути використані також у навчальних програмах загальноосвітніх та музичних шкіл, гімназій, коледжів. А нотографічні матеріали покликані стимулювати запровадження кращих взірців українського музичного мистецтва для поповнення репертуару як навчальних, так і концертних вокальних колективів.

Апробація результатів дослідження відбулась на засіданні кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки та шляхом виступу з доповіддю на щорічній студентській науковій конференції на факультеті початкової освіти та мистецтва ДДПУ ім. І. Франка (26 березня 2024 року) й у програмі II Мистецького форуму Дрогобиччини 28 березня 2024 року. За результатами дослідження опубліковано *статтю*:

Філоненко Л., Дерпак М. Фортепіанна творчість Володимира Івасюка: виконавсько-педагогічний аспект. *Молодь і ринок*. 2024. № 10 (230). С. 66-70.

Структура дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, бібліографії (114 найменувань) і додатків. Всього 63 сторінки.

Розділ I

Володимир Івасюк – композитор, поет, яскравий представник української музичної культури

1.1. Життєпис і творчість Володимира Івасюка

Володимир Івасюк – лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка (1994), відомий український композитор, поет, фольклорист – людина-легенда, символ української естради, чисте джерело, що житиме не одне покоління.

Володимир Івасюк, уродженець Кіцманя Чернівецької області, народився в родині педагогів Михайла та Софії Івасюків 4 березня 1949 року. Майбутній композитор жив у садибі, де колись проживав і творив славетний український поет, композитор і драматург Сидір Воробкевич. Дивовижно, але факт: великі таланти народжуються і виростають, як правило у місцині, де раніше вже народжувалися і виростили світочі. Можливо саме дух Воробкевича вплинув на Володимира, ім'я якого вже у 7 років вперше з'являється у пресі.

Його батько – Михайло Григорович – пізніше знаний письменник, філолог і етнограф, в той час після повернення зі сталінського ГУЛАГу працював учителем у школі та закінчував університет. Пізніше він розпочав працю на кафедрі української літератури, де згодом захистив кандидатську дисертацію і працював там до пенсії. З-під його пера вийшло багато захоплюючих літературних творів: повістей, поем, збірок казок. Та все ж, як висловились письменниця Ірина Вільде, «найкращим твором письменника Михайла Івасюка був... його син» [5, 8].

Мати – Каруніна Софія – родом з Наддніпрянщини. Народилася на Запоріжжі, але сталінська колективізація та голодомор змусили її батьків перебратись до Бердянська, де вона здобула освіту. Після війни Софія Іванівна працювала директором школи в Суховерхові (створила там драматичний гурток і хор, в якому й сама співала), а потім – інспектором райвно у Кіцмані, де й одружилась з Михайлом Григоровичем у 1947 році. У трирічному віці маленький Володимир мав нагоду відвідувати репетиції хору для вчителів, учасниками якого були батьки хлопчика. Від 1954 року В. Івасюк став учнем підготовчого класу скрипки у філії Чернівецької музичної школи № 1, цього ж року став і учнем

першого класу загальноосвітньої школи. Музичний талант хлопчика проявився одразу і його почали запрошувати до виступів у різноманітних концертних програмах, оглядах. Примітно, що за свій талант Володимир отримав від вдячних земляків у дарунок правдиву німецьку скрипку. У 1963 році В. Івасюк вступив на навчання до відомої Київської музичної школи для обдарованих дітей імені М. Лисенка, проте багатогодинні заняття, життя підлітка в гуртожитку, копітка праця над собою виснажили відповідального молодого музиканта і через пів року він повернувся в Кіцмань і продовжив навчання у музичній школі, але вже в класі фортепіано. У 1964 році з'явилися одні з перших пісень Володимира, цього ж року він організував у школі ансамбль «Буковинка», творив для нього пісенний репертуар, однією з найвідоміших з того часу пісень – «Колискова». Ансамбль доволі багато концертував, виїжджав з гастрольями до Києва, виступав на державному телебаченні. Співали в ньому Людмила Шкуркіна (перше кохання Володимира) [5], Л. Сазонова, М. Калинчук. Музичний супровід належав піаністці Галині Івасюк (старша з сестер Володимира), баяністові Є. Синьку, кларнетистові С. Клевчуку та скрипалю й гітаристу Володимирі Івасюку.

Особливо любив Володимир збирати українські народні пісні, їздити по селах, записувати буковинське весілля. Якось на запитання батька «Що тебе найбільше приваблює в народній пісні?» Володя, не задумуючись, відповів: «Все. І текст і мелодія. Кожна пісня – це перлина. І я не знаю, як можна вважати себе музикантом або просто культурною людиною і не знати українського фольклору. Мрію стати композитором, тому вибіраю все прекрасне, створене народом, щоб мати в душі якусь основу для своїх творів. Без народного ґрунту – я ніщо. Для мене український фольклор – підручник, написаний геніальним автором» [30, 105]. Навчаючись у музичній школі, педагог Володимира Юрій Візнюк, був для хлопця добрим і щедрим другом і радником. Він заохотив учня до створення мелодій і не випускав його з поля зору усі роки, які судилося прожити композитору.

Важливою ознакою раннього періоду творчості В. Івасюка стала популярність його пісень і легке запам'ятовування мелодичної лінії творів. Від 1965 року Володимир став членом Чернівецького об'єднання композиторів.

Шкільне навчання йшло дуже добре як в музичній, так і середній школах, до того ж Володимир був одним з кількох претендентів на здобуття золотої медалі. Якраз у цей час відбулася прикра подія, адже розгулюючи містом з приятелями хтось з хлопців поціливав картузом у голову гіпсового бюсту Леніна. Розуміючи свій вчинок, почали знімати цього картуза, вилізши на бюст, який не був достатньо закріплений і впав, а хлопців відправили на 15 діб в міліцію. Тоді ж було відкрито першу «Справу Володимира Івасюка», яка повела за собою виключення з комсомолу, виключення зі школи без атестату. Проте батьки все ж домоглися видачі атестату, правда з четвірками з таких дисциплін як історія СРСР і суспільствознавство. Згодом родина перебралася до Чернівців, де Володимир чудово склав вступні іспити до медичного інституту і був прийнятий на перший курс лікувального факультету.

Все це подарувало приємні хвилини радості, проте хтось із доброзичливців нагадав про «справу» Володимира, і 31 серпня 1966 року його виключили з інституту як порушника. Івасюк пережив і цей удар і, намагаючись виборювати своє право на можливість продовжувати освіту, почав працювати слюсарем на заводі «Легмаш», де організував заводський хоровий колектив, з яким одразу почав завойовувати призові місця на оглядах художньої самодіяльності, до того ж Володимир заручився підтримкою сестри Галини, яка під час виступів хору акомпанувала на фортепіано, а колектив співав пісенні твори Володимира. У цей непростий час Івасюк під псевдонімом Весняний подав на конкурс до 50 річниці жовтневого перевороту дві пісні: «Відлітали журавлі» і «Колискову для Оксаночки», за які отримав першу премію. Після року праці на заводі, за рекомендацією керівництва, Володимир вступив на навчання до Чернівецького медінституту, де одразу став старостою групи, учасником оркестру народних інструментів «Трембіта» та камерного оркестру медінституту. У час навчання, а саме на третьому курсі почав створення пісні «Червона рута», написав

композицію «Пісня буде поміж нас». Через певний час В. Івасюк продемонстрував пісні «Червона рута» і «Водограй» у програмі українського телебачення в передачі «Камертон доброго настрою». У 1970 році, 13 вересня, в Чернівцях на Театральному майдані при велелюдному зібранні глядачів прозвучали названі пісні, що стало великим визнанням творчості молодого композитора.

Отже, з вересня 1972 року розпочався львівський період в житті Володимира Івасюка. Він навчається на шостому курсі Львівського медичного інституту і одночасно на підготовчому відділенні Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. На той час Володимир Івасюк – визнаний автор численних творів. Після закінчення підготовчого відділення Володимира зарахували на перший курс консерваторії (клас композиції професора А. Кос-Анатольського). Володимир завжди мріяв здобути професійну музичну освіту, хоча рідко хто потрапляв до консерваторії, маючи такий творчий багаж, таке визнання.

У цей час Володимир не мав нагоди надавати значної уваги навчанню в консерваторії. До речі, це був унікальний випадок поєднання навчання в медуніверситеті й консерваторії. Проте сполученню навчання Володимира у двох вузах рівночасно сприяли і їх ректори – М. В. Даниленко і З. О. Дашак. Тим не менше таке навантаження психічно і фізично витримати було важко, майже неможливо. Ось чому, будучи уже випускником медінституту, Володимиру довелося залишити на деякий час консерваторію.

Талант Володимира проявився в медицині. Зокрема, разом з одногрупником А. Поповим він провів дослідження впливу антибіотиків на резистивні штами стафілококу. Їхня робота здобула премію на інститутській науковій конференції. Після закінчення медінституту, в 1977 році Володимир був прийнятий на другий курс композиторського факультету для здобуття другої спеціальності. Він продовжив своє навчання в класі А. Кос-Анатольського. Але через відсутність взаєморозуміння, Володимир перейшов у клас професора Лешека Мазепи, який на той час був завідувачем кафедри композиції.

В період навчання в класі Лешека Мазепи (а було це всього декілька місяців – від вересня 1978 року до ранньої весни 1979-го) Володимир Івасюк виявив себе дуже сумлінним, дуже працьовитим і надзвичайно працездатним музикантом.

Навчальна програма, за якою працював Володимир, базувалася, передусім, на інструментальних творах. Першим твором, над яким працював Володимир Івасюк в класі Лешека Мазепи була в'язанка пісень (пісенна сюїта), їх обробки. В результаті наполегливої праці вийшов цілісний, дуже цікавий за своїм змістом і музичними якостями твір для мішаного хору без супроводу, в якому провідну драматургічну роль відігравав відповідно підібраний текст, що зв'язував одну пісню з іншою розвитком сюжетної лінії свого змісту. Контрастні частини твору за характером були об'єднані певним задумом «сюжетного» розгортання і пов'язані між собою хоровими зв'язками – переходами (твір мав також розгорнутий вступ), в яких були застосовані цікаві гармонічні засоби і сонористичні прийоми [57].

Другим твором стала «Сюїта – варіації». Справа в тому, що написані ним варіації для фортепіано не задовольняли ні автора, ні деяких слухачів. Тому було вирішено створити ще один варіаційний цикл. Завдання полягало в тому, щоб варіації були не для фортепіано. І Володимир вирішив написати їх для струнного оркестру.

Останній твір, а це мав бути основний за програмою третього курсу – струнний квартет, де перша частина моторна, в сонатному аллегро, друга – повільна, роздумлива і третя фінальна, також швидка – вони були виписані професійно. Але ніяк не «йшла» йому перша частина, і тоді Володимир разом із своїм професором Л. Мазепою вирішили замість тричастинного циклу створити двочастинний розгорнутий твір, в основі якого лежала сонатна форма. Проте завершити його Володимир не вдалося ...

У квітні 1978 року Володимира Івасюка разом з іншими студентами композиторського факультету (П. Тергені і М. Махамічко), молодшим музикознавцем Н. Швець та іншими відрядили до Єревану на всесоюзний фестиваль творчих вузів країни. На одному з концертів фестивалю були виконані

фортепіанні варіації Володимира. З цього фестивалю Володимир повернувся дуже задоволений, оскільки наслухався багато різноманітної музики талановитої молоді з консерваторій багатьох республік. На жаль, бажаного відгуку на привезені ним твори не було, що було сприйнято Володимиром з великою прикрістю [42].

У 1971 році на українському телебаченні з'явився на той час перший в Україні музичний фільм «Червона рута», який знімався в Карпатах, а виконавцями були відомі співаки Софія Ротару, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Раїса Кольца, а також ансамблі «Смерічка» і «Росинка». У фільмі звучали пісні Володимира Івасюка, Левка Дутківського і Мирослава Скорика. Цьогоріч вийшла в світ і зазвучала нова пісня В. Івасюка «Водограй» у передачі «Алло, ми шукаємо таланти!» на центральному телебаченні, а весною 1972 року Володимир переїхав до Львова. Тут він став слухачем підготовчого відділу на композиторському факультеті Львівської консерваторії й здійснив перевід на IV курс Львівського медінституту. В цей період з під пера композитора з'явилися нові пісні: «Наче зграї птиць», «Балада про мальви», «Я – твоє крило», «Два перстені», а «Водограй» у 1972 році стала піснею року. У 1973 році Володимир закінчив медінститут і вступив до аспірантури, виявивши бажання працювати в галузі патологічної фізіології. 11 липня 1973 року В. Івасюк був зарахований до аспірантури Львівського медінституту, а від 29 квітня 1974 року був скерований на роботу як анестезіолог в обласну клінічну лікарню.

За певний час твір В. Івасюка «Балада про дві скрипки» прозвучала у виконанні званої вже тоді співачки Софії Ротару, а 1974 року вона, виконуючи пісню «Водограй», стала лауреаткою популярного міжнародного пісенного конкурсу у польському місті «Сопот». Це було великою перемогою, адже вперше на такому форумі прозвучала українська пісня, а Володимир Івасюк став популярним молодим автором.

Його пісні так полюбилися і слухачам, і виконавцям, що тодішня музична еліта України почала звинувачувати Володимира Івасюка в тому, що він «забирає собі найкращих виконавців». Справді, Володині пісні співали не лише Софія

Ротару, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Людмила Артеменко – тоді ще молоді й без звань, ансамблі «Кобза», «Опришки» та інші українські виконавці, а й такі знамениті колективи, як грузинська «Опера», білоруські «Пісняри», польський «No To Go», угорець Януш Коош, болгарин Бісер Кіров...

Але не всі раділи з його успіхів. Сумним у житті Івасюка було невизнання і навіть перешкоджання його творчості з боку частини професійної музичної еліти. Серед професійних композиторів час до часу лунали сердиті голоси, що звинувачували молодого автора в непрофесійності, «зароблянні» грошей, халтурі. Причиною усіх звинувачень було головне те, що в Івасюка не було диплома про композиторську освіту. Київські музиканти його просто ненавиділи за те, що в 1974 і 1976 роках його, а не їхні, твори репрезентували українську пісню в Сопоті. Ще за життя йому намагались почепити ярлик націоналіста.

Варто зауважити, що в 1975 році В. Івасюк завершив створення музики до вистави за романом О. Гончара «Прапорonoсці», отримавши першу премію за цю роботу, проте, коли пролунала пропозиція висунути його ім'я на здобуття Шевченківської премії за спектакль, прізвище Івасюка було видалене із списку номінантів. Цього ж року появився новий музичний фільм «Пісня завжди з нами», до якого увійшло 6 пісенних творів В. Івасюка. Зйомки фільмів, телепередач відбирали чимало часу і зусиль, через що Володимир часто пропускав заняття, що й привело до виключення з консерваторії. У цей час він не припиняв творчої праці й написав музику до спектаклю у Дрогобицькому музично-драматичному театрі під назвою «Мезозойська історія». Невдовзі, через три роки перерви у навчанні В. Івасюк зміг поновитися на навчання у консерваторії до класу Лешека Мазепи. У цей час з'явилося видання пісень В. Івасюка «Моя пісня» у державному видавництві «Музична Україна» [23].

У 1976 році співачка Софія Ротару знову перемагає у фестивалі «Сопот» з піснею Володимира «У долі своя весна», а композитор працював над формуванням платівки-гіганта. Як згадував звукорежисер М. Дідик з Києва, «право на платівку-гігант мали лише члени Спілки композиторів, Володя ж тоді був звичайним студентом консерваторії, тому «гігант» дався йому дуже важко,

але коли він вийшов у світ, то розійшовся вмиль. Поруч з всенародною любов'ю свою «увагу» демонструє «рідна» партія. Секретар парторганізації консерваторії пропонував Володимиру написати заяву про вступ у КПРС, мовляв так йому буде легше, проте він відмовився» [13].

Володимир продовжував свою переможну ходу, отримуючи все нові творчі перемоги, як от у 1978 році виборов диплом II ступеня на всесоюзному конкурсі молодих композиторів у Москві за твір «Сюїта-варіації для камерного оркестру», а також за «Балладу про Віктора Хара». У цей час Львівська комсомольська організація оформляла документацію для подання Івасюка на премію імені Островського, він ставав все популярнішим, його запрошували до участі в різноманітних програмах, журі конкурсів, про нього писала преса, ним захоплювалися, його пісенні твори звучали на телебаченні й радіо. Проте премії Островського В. Івасюк не отримав. Як відомо з багатьох джерел, 24 квітня 1979 року Володимир отримав телефонний дзвінок, зібрався, вирушив до консерваторії і вже ніколи не повернувся. «18 травня 1979 року тіло Володимира Івасюка знайшли у військовій зоні Брюховицького лісу підвішеним: стояв на колінах, язик вирвали з рота, між ребер встромлені гілки з дерева...» [32].

Псевдослідство відразу зупинилось на найпростішій чи то на найбільш вигідній версії – самогубство. Вдруге піднята кримінальна справа також швидко була закрита з таким же формулюванням. Проте ніхто з близького оточення Володимира Івасюка не те, що не вірив, а й думки не припускав, що він міг накласти на себе руки.

Перед своєю трагічною загибеллю Володимир Івасюк довгий час працював над кантатою «Чуття єдиної родини» за віршами Павла Тичини та Максима Рильського, яку йому замовили від Міністерства культури України, творив пісенні композиції для Ірини Вільде на слова Василя Мартинова, писав історичну оперу «Дарина», вибудовував плани про одруження, вступ до Спілки композиторів України, та не судилося. Проте майже ніяких творів того часу не збереглося, крім частини кантати «Зустрічайте мене» на слова Р. Братуня. Інші

ескізи композицій зникли, до того ж портфель Володимира, який знайшли після смерті, був пустим.

Та є в його доробку і поліфонічна сюїта з варіаціями, і сюїта для духовних інструментів, і три частини струнного квартету, і концерт для скрипки та фортепіано, фортепіанна «Сюїта-варіації на теми української народної пісні «Суха верба», «Сюїта-варіації для камерного оркестру» (1977) [25]; три п'єси для фортепіано [24]; «Осіння картинка» – для віолончелі; три п'єси для скрипки і музика до вистави «Прапороносці» (1975), «Мезозойська історія» (1976) і романси [28].

Загалом Івасюк написав понад 100 пісень та 50 інструментальних творів, половина яких, а може й більше, ніколи не звучали.

22 травня 1979 року відбувся похорон Володимира Івасюка на Личаківському цвинтарі у Львові. Україна прощалась із своїм улюбленцем.

Похорон Володимира Івасюка вилився у нескінченний потік народу, який неможливо було зупинити. Дубову труну, прикрашену гілочками калини та вишитими рушниками, несли на всіх раменах друзі Володимира від квартири, де він жив і аж до самого цвинтаря. Дорогу йому встеляли люди живими квітами. Це була подяка Івасюку за його любов, за його жертвність і відданість [105, 76].

1.2. Камерно-інструментальна і фортепіанна творчість композитора: виконавсько-педагогічний аспект

Володимир Івасюк – композитор знаний як у музичних колах, так і для широкої публіки насамперед через свої пісенні твори. І не випадково його пісням притаманні такі риси, які окреслюють їх шедеврами пісенного жанру. Першочергово це чудова мелодика творів, цікава гармонізація, а також ритміка, що поєднує характерні ознаки українських народних пісень з ритмічними особливостями популярної музики 1970-х років.

Однак творчість Володимира Івасюка розвивалась не лише в одному напрямку. Менш відомою для українського народу є його творчість в камерно-інструментальному жанрі. В 1972-1979 роках В. Івасюк навчався на композиторському факультеті у Львівській державній консерваторії (нині Львівська Національна музична академія) ім. М. Лисенка спочатку в класі професора Анатолія Кос-Анатольського, а згодом в класі професора Лешека Мазепи. Великий талант Володимира добре розуміли його педагоги, які скеровували його до різностороннього розвитку, акцентуючи на роботі над інструментальними жанрами, чого вимагала і навчальна програма. Компонування інструментальної музики збагатило арсенал виразових засобів, а також виявило нові особливості музичної мови композитора Володимира Івасюка.

Серед відомих творів, які були створені в час навчання в консерваторії є Сюїта-варіації для струнного оркестру, що став чи не першою спробою молодого митця у жанрі оркестрової музики, який означений цікавими знахідками як з музичного, так і з технічного огляду. Твір був написаний композитором у 1970 році і тут, поряд із традиційними способами побудови тематизму, із застосуванням прийомів алеаторики та сонористики. Тема твору була не надто цікавою попри те, що маючи чудове відчуття мелодизму в пісенних творах, Володимир мав труднощі у створенні достатньо яскравого і самобутнього тематизму в інструментальних творах. Можливо, це пов'язано з тим, що Володимир прагнув в інструментальній творчості застосовувати складну сучасну інструментальну мову, що загалом було незвичним для його творчості.

Володимир Івасюк прагнув оновити, «осучаснити», ускладнити свою музичну мову, застосовуючи саме такі засоби, хоч на даному етапі вони не приносили бажаних художньо-естетичних ефектів [5]. Івасюк впевнено поєднує їх з цікавими гармонічними і поліфонічними прийомами, дисонуючими тональностями, пісенно-танцювальними формулами, з яких яскраво проглядає талант автора-мелодиста. Незважаючи на різноманітність музичної мови твору, все ж Сюїта-варіації для струнного оркестру носить яскраве національне забарвлення, що, власне, поєднує її з пісенною творчістю В. Івасюка.

Початок теми «Сюїти-варіацій» має фольклорне забарвлення, в його основі лежить лідійська поспівка, хоч далі мелодія розгортається тонально вільно. У шести розгорнутих вільних варіаціях, побудованих на окремих поспівках теми спостерігаємо примхливу, химерну інтонаційну сферу, яка доповнюється гостро дисонуючими звучаннями майже у цілому циклі, побудованому за принципом контрастності. Одна з останніх варіацій має яскраво фольклорне звучання й нагадує народний ритмізований танок.

Першу тему і її подальші інтонаційні і ритмічні видозміни як і гармонічні, В. Івасюк подає у багатому розмаїтті музичних засобів, досягаючи разом із тим багатовекторність емоційної сфери сприйняття. Шість наступних вільних варіацій розгортаються на основі певних тематичних поспівок. Цикл побудований за принципом контрастності. Формотворчу єдність твору забезпечує певне враження, відкриваючи нові грані таланту В. Івасюка, який послуговується новими засобами музичної мови, що свідчить про великий творчий потенціал митця. Потенціал, який на превеликий жаль, не встиг «реалізуватися в цілому ряді творчих задумів надзвичайно талановитого композитора, що прагнув засвідчити про свої невичерпні можливості у різноманітних жанрах музичної творчості» [25].

Вперше Сюїту-варіації було виконано в жовтні 1978 року на пленумі Спілки композиторів України. Виконував цю Сюїту камерний оркестр Київської філармонії під керуванням Шараєва. Сам же Володимир Івасюк казав «У самій Сюїті ..., звичайно, мені хотілося використати ... Знайти певні фарби у звучанні

камерного оркестру саме у темі використання десь фольклорних явних моментів і засобів звуковідтворення у виконанні камерним оркестром, можливості якого, звичайно, дуже великі. І мені здається, що їх можна ще розширювати у великій мірі» [42].

Цьогоріч на Всесоюзному конкурсі талановитих студентів-композиторів у Москві Сюїта-варіації та «Балада про Віктора Хару» були удостоєні II місця. Згодом твір виконав камерний оркестр Львівської консерваторії (диригент – проф. Леся Деркач). Треба було майже десять років, щоб твір зазвучав знову – на цей раз у виконанні Рівненського камерного оркестру (диригент Богдан Депо).

У Львівському музично-драматичному театрі ім. Юрія Дрогобича 18 квітня 2004 року відбувся вечір пам'яті Володимира Івасюка з нагоди 55-річчя від дня народження. Справжнім відкриттям для дрогобичан було представлення жанру камерно-інструментальної музики композитора. Знову звучала Сюїта. Цього разу звуки Івасюкової музики оживив камерний оркестр «Perpetum mobile» Львівської музичної академії ім. Миколи Лисенка під керуванням професора Георгія Павлія.

Ще одним твором, над яким працював Володимир Івасюк під час навчання в консерваторії є твір *Імпровізація-скерцандо* для віолончелі і фортепіано написана у чітко визначеній начебто (бо окремі складові є невеликими за обсягом) складній тричастинній формі. І хоча початкові і кінцеві такти «А» дещо «прив'язані» до тональності фа-дієз-мінор, та, однак, ця тональність є трактована доволі вільно. Моторика гамоподібного (тобто, переважно – поступеневого, що рухається у партії віолончелі хвилеподібно – то зверху вниз, то знизу вверх – до своєї кульмінації, щоб потім опуститися знову донизу) тематизму (має трохи «східне» забарвлення) замінюється в серединній частині на значно більш ритмічно спокійну (чвертки, вісімки) фа – сі-бемоль-мінорну мелодичну лінію, в якій є трохи більше стрибків. Токатність крайніх частин підкреслює скерцозний характер цієї п'єси. Звертає на себе увагу використання виключно високого і найвищого регістру в партії віолончелі. Практично все це належить грати на струні «ля» і є майже неможливим для виконання, бо вимагає від

виконавця довершеного володіння грою на своєму інструменті, оскільки це належало б грати на октаву нижче, ніж написано, або флажолетами.

Вперше цей твір було виконано на вечорі пам'яті Володимира Івасюка 18 квітня 2004 року у Львівському музично-драматичному театрі ім. Юрія Дрогобича. Слухачі мали змогу насолоджуватися експресивною музикою Імпровізації-скерцандо. Композиція була виконана віолончелістом і редактором цього твору Дмитром Шимоняком, викладачем Дрогобицького державного музичного училища ім. Василя Барвінського та Євгеном Журавським (фортепіано), концертмейстером Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

У 1976-1975 роках Володимир Івасюк провадив працю над музикою до спектаклю «Прапороносці» за книжкою Олеся Гончара, а 19 березня 1975 року успішно пройшла прем'єра цієї вистави на сцені Львівського театру Марії Заньковецької, режисер С. Донченко. Музика Володимира Івасюка здобула високу критичну оцінку і визнана кращою на Всесоюзному конкурсі театральних колективів. У 1976 році у Львівському музично-драматичному театрі ім. Юрія Дрогобича відбулась прем'єра ще однієї вистави «Мезозойська історія» з лейтмотивною піснею «Запроси мене у сни свої», музику до якої написав Володимир Івасюк на замовлення Богдана Стельмаха (на той час завідуючого літературною частиною Львівського музично-драматичного театру ім. Юрія Дрогобича, талановитого поета пісняра) [12].

Останньою композицією, над якою працював Володимир Івасюк, будучи студентом Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка був твір (він мав бути основним за програмою третього курсу) – *струнний квартет*, де перша частина мала бути моторною в «сонатному аллегро», друга повільна, роздумлива і третя – фінальна, також швидка. Однак він залишився незавершеним. Володимир приносив ескізи 2-ї частини – вони були непоганими. Але ніяк не «йшла» йому перша частина. Був повільний, філософський, драматичного характеру вступ, були певні пропозиції побічної партії, але головна партія ніяк не вдавалася, хоч також була в ескізах, що постійно зазнавали змін і модифікацій (вона мала також

збуджено-драматичний характер). Викладач Володимира Л. Мазепа бачив як той «мучився» з приводу тематизму головної партії, він відчував постійний психологічний дискомфорт з приводу загальмування творчої інвенції, яке настигло при роботі над першою частиною.

До екзамену залишилось вже обмаль часу: був березень, а з тричастинного квартету на папері – тільки окремі ескізи, не сформований тематичний матеріал. Тоді вони вирішили, що задум слід переосмислити, і замість тричастинного циклу створити одночастинний розгорнутий твір, в основі якого лежала сонатна форма. Проте завершити його Володимиру Івасюку не довелося ...

Незважаючи на творчі невдачі при написанні заданих інструментальних творів (невдачі, пов'язані із засвоєнням композиторської техніки, нових засобів сучасної мови тощо), Лешек Мазепа був переконаний, що вони носили тимчасовий характер, бо Володимир «увійшов» би в «нове» письмо, зміг би «вчитися» в нього із бігом часу (а до закінчення консерваторії було ще два з половиною роки) він «знайшов би себе» в музиці інструментальній нового для нього стилю [64]. Тому, що таку впевненість в свого викладача вселяло величезне стремління Володимира в напрямку пізнання невідомих йому стилів, композиторів, напрямків, творів, його колосальна (без перебільшення) працьовитість і працездатність. Адже він міг працювати іноді буквально цілодобово – аналізувати безліч нових творів, слухати безліч записів нової музики, робити величезну за обсягом роботу по оркеструванні, переписці нот , і при цьому писати рівночасно ряд творів (на це неодноразово скаржився колегам). Він хотів дуже багато збагнути, вивчити і навчитися. Це була людина завидного працелюбства.

У 2006 році у Дрогобичі вийшла перша збірка камерно-інструментальних творів Володимира Івасюка (упорядник Лілія Кобільник). До цієї збірки увійшли такі твори композитора як: Сюїта-варіації для камерного оркестру, Мелодія для струнного оркестру та Імпровізація-скерцандо для віолончелі і фортепіано. Редакцію імпровізації зробив викладач Дрогобицького державного музичного училища імені Василя Барвінського Дмитро Шимоняк.

У спадщині Володимира Івасюка твори різних жанрів: це і пісні, і камерні, інструментальні та оркестрові композиції. Проте ці твори залишаються маловідомими.. Навіть в довідниках «Dictionary of Ukrainian composers», який уклали Ігор Соневицький та Наталія Полідвор-Соневицька (Нью-Йорк, 1997 р.) і А. Мухи «Композитори України та української діаспори», згадуються тільки три твори композитора у вище зазначених жанрах (Сюїта-варіації для струнного квартету, Сюїта для хору, Варіації для фортепіано). Таку ситуацію сформували різні причини, основна з яких – відсутність публікації цих композицій [26].

Перші фортепіанні твори Володимира Івасюка з'явилися у 70-х роках, коли він навчався на композиторському факультеті Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка: це Варіації на тему української народної пісні «Сухая верба», три п'єси («Осіння картинка», «Маленька токата», «П'єса № 3к»), а також п'єса «Marciale marcatissimo». Вперше ці твори (крім п'єси «Marciale marcatissimo») прозвучали у Дрогобичі 1 червня 1989 року після тривалого несправедливого замовчування, на вечорі пам'яті з нагоди сорокаріччя від дня народження композитора. П'єси виконала Надія Шайжина, викладач музично-педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Володимир Івасюк навчався гри на фортепіано у Дарії Личковської, професора Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. У своїх спогадах про композитора вона згадує, що Володимир був дуже сумлінним і старанним студентом, любив фортепіано, мав добру піаністичну підготовку, тому на заняттях переважно обговорювалися питання стилю та інтерпретації творів різних авторів. За словами Дарії Личковської працювати з Володимиром Івасюком було дуже легко і цікаво. Він надавав великого значення звуковій стороні виконання – намагався знайти оптимальні вирішення динамічних градацій, звукових барв, володів широкою палітрою тембрів, гарним, оксамитовим ріано, а звучання фортепіано на *ff* ніколи не було різким. Значну увагу приділяв Володимир Івасюк питанням педалізації, добре її продумував, часто експериментував на заняттях.

«Коли на одному уроці (згадувала Дарія Личковська) Володя загравав свої Варіації, мене захопила ця музика, і ми вирішили включити їх в іспитову програму (на нашій кафедрі практикується виконання композиторами власних творів на іспитах чи заліках). На іспиті Володимир грав дуже добре. Крім Варіацій, він виконав також твори Й. С. Баха та Ф. Шопена, отримавши найвищу оцінку. Твір В. Івасюка дуже сподобався членам комісії. Згодом він виконав його на теле-студії у прямому ефірі» [53, 20].

У 2007 в Дрогобичі вийшла збірка «Володимир Івасюк. Фортепіанні твори», упорядковані Лілією Кобільник, викладачкою музично-педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. До цієї збірки увійшли Варіації на тему української народної пісні «Сухая верба» та чотири п'єси для фортепіано: «Осінь картинка», «П'єса № 3», «Marciale marcatisissimo», та «Маленька токато», які написані у формі мініатюри. Мета цієї збірки – ознайомити широке коло музикантів з маловідомою стороною творчої спадщини геніального композитора, більше знаного як композитора-пісняр. Чотири п'єси Володимира Івасюка, які увійшли до збірки – це мініатюрні інструментальні замальовки, «миттєвості». Проте ці твори є самодостатніми. «У чотирьох п'єсах, як і у Варіаціях, відчувається художній пошук молодого композитора: тут є і сонорні колористичні звучання та зображувальні моменти («Осінь картинка»), і народно-жанрові елементи (запальний народний танець у «Маленькій токаті»). У своїх фортепіанних творах Володимир Івасюк не піддається силі пісенної інтуїції, а йде чисто інструментальним шляхом. Водночас відчувається, наскільки духовно він зрісся з фольклорною традицією, глибоко проник у музичне мислення рідного народу» [53, 22], писала про творчість Івасюка Д.-Н. Личковська.

Варіації вперше були виконані студенткою фортепіанного факультету Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка Оксаною Менцінською у програмі Всесоюзного конкурсу молодих композиторів 1978 року в Москві і були удостоєні Другої премії. Неодноразово варіаційний цикл звучав у концертах Клубу творчої молоді у Львові, і не тільки у місті Лева, а також і в мистецькій

інтерпретації піаністки Людмили Десяткіної-Запорожцевої і цей запис зберігся у фонотеці Львівської Національної музичної академії імені Миколи Лисенка.

До 2007 року Варіації не друкувалися, проте рукопис на щастя знайшовся у нерухомому фонді бібліотеки Львівської Національної музичної академії ім. М. Лисенка і як засвідчила сестра композитора Галина Івасюк-Криса, цей нотний зразок є автографом брата-композитора [53, 20-21]. Автор достеменно виписав ремарки і зауваги щодо виконання з нотуванням і позначенням темпів кожної варіації, динамічних нюансів, штрихів, агогічних змін, у окремих фрагментах твору композитор проставив педалізацію. В основі теми Варіацій лежить старовинна буковинська пісня «Сухая верба», яку В. Івасюку вдалося записати від свого дядька Дмитра Івасюка у 1968 році, у місті Кіцмань. І напружений зміст фольклорного зразка, і його мелодична лінія, спровнена драматизму, дозволили автору твору певними виразовими засобами відтворити цілий спектр емоцій та почуттів.

Варіації відкривають збірку і написані як тема і сім варіацій, різних за обсягом (тема – 12 тактів, 33 такти, 20, 9, 22, 14, 51, 28 тактів). Тема варіаційного циклу звучить на основі остинатної супровідної лінії, яка імітує гру народних інструментів і гурту музик. Темп *Moderato* має авторську ремарку *rustico* (по-сільськи), що й підтримує народнопісенну основу циклу. Варіаційний цикл проявляє стремління до наскрізності розвитку музичного матеріалу, адже варіації не мають завершального кадансового звороту, переливаючись в наступну побудову, в якій кардинально змінюється настрій, темп і фактура: перша варіація сприймається як плач (*Lento lamentoso*) з низхідними секундовити ходами, постійними альтераціями; друга – контрастний яскравий народний танок (*Allegro*) з притаманними коломийковими зворотами; третя варіація (*Secco*) знову повертає до терпких секундових співзвуч і сумного монологу героїні народного зразка; четверта (*Risoluto*) – це кульмінаційний центр циклу, вольова, з насиченою октавно-акордовою фактурою варіація, з акцентацією слабих долей такту, що підсилює національну основу твору; при переході до п'ятої варіації автор проставляє на затриманому кластерному співзвуччі ремарку *quasi campani*, що сприймається як наслідування

тривожного дзвону і приводить до контрастної мініатюрної тужливої п'ятої варіації; віртуозна шоста варіація подана з ремаркою (за Зноско-Боровським), що скерує до подібності її фактури з етюдом українського композитора Олександра Зноско-Боровського (1908-1983), а токатна сьома варіація несе функцію яскравого кульмінаційного фіналу циклу і пов'язана тематично з першою варіацією таким чином творячи арковість в побудові музичного твору.

Яскраво, контрастно і продумано подана динамічна канва твору, яка подиктована змістом фольклорного зразка і музичного твору. Важлива роль композитором відводиться педалізації, застосуванню її різних видів. Загалом варіаційний цикл В. Івасюка – розгорнений, віртуозний, колоритний твір, який під силу виконавцеві-піаністу з розвинутою технічною вправністю, проте насичена фактура твору піаністична, зручна і доводить добре володіння композитором грою на фортепіано.

Наступна п'єса *Осіньна картинка* – 13 тактова мініатюра зображально-пейзажного характеру, що відразу підтримується темповою ремаркою *Moderato* а ріасеге, завдяки якій композитор передає виконавцеві свободу у виконанні темпово-ритмічної канви твору. Автор музики застосовує чимало ферматних затримань окремих звуків, агогічні зміни, динамічні контрасти, використовує віддалені регістри фортепіано, творячи повітряну просторовість у звучанні мініатюри.

Мініатюра *П'єса № 3к* (20 тактів) з оригінальною назвою твору, поданою в рукописі твору, створює враження настроєвої замальовки з альтерованою, вигинистою мелодичною лінією, яка проводиться у різних регістрах фортепіано то одноголосно, то на витриманих співзвуччях.

Твір *Marciale marcatissimo* мініатюра маршового характеру розпочинається викладом теми твору, збагаченої пунктирним ритмом, акцентацією кожного звука мелодії у партії правої руки в середньому регістрі фортепіано з підкреслюючими чотиризвучними акордами у супровідній лінії лівої руки. Ця тема суголосна маршовим фольклорним зразкам історичного чи козацького жанрового забарвлення.

Тема композиції зазнає варіаційного розвитку, з'являючись спочатку в октавному викладі з певними мелодичними і ритмічними змінами, а згодом у верхній лінії акордової фактури. Цей акордовий епізод з октавним тріольним супроводом складає кульмінаційний сплеск мініатюри, яка завершується цікавими контрастними динамічними співставленнями ($pp - ff - p - pp - ppp$) окремих елементів теми твору.

Маленька токато – чудовий зразок народної святкової картини з притаманними танцювальними коломийковими ознаками. П'єса з ознаками тричастинності у першому і третьому розділах (відповідно 6 і 5 тактів) викладена у токатній фактурі з чергуванням інтервалів між лівою і правою рукою. В мелодичній основі цих побудов яскраво прослуховується запальна коломийкова тема з акцентуванням слабих долей, а серединний епізод (7-9 такти), викладений переважно у гомофонно-гармонічній фактурі у партії правої руки виводить яскраву авторську тему, суголосну з народними коломийковими зразками. Віртуозна композиція звучить у швидкому темпі й стала чудовим прикладом поєднання ознак давнього жанру інструментальної музики і прикмет української народної музичної творчості.

Фортепіанній творчості В. Івасюка притаманні індивідуальні стилістичні особливості, що проявляються у поєднанні романтичних та імпресіоністичних барв фортепіанної фактури – ладової розмаїтості, ритмічної варіантності, прозорості викладу, гри світла й тіні, вишуканості гармонії і дисонантних нашарувань, які присутні поряд із чіткою національною визначеністю творів.

Фортепіанна творчість В. Івасюка творить вагомий пласт в історії української музики, окреслює унікальну постать композитора в українській культурі XX століття та визначає оригінальність його звукового і образного мислення, пройнятого національним колоритом.

Розділ II

Пісенна спадщина В. Івасюка та її музично-педагогічне значення

2.1. Пісенні твори В. Івасюка для молоді та їхнє застосування у музично-виховному процесі загальноосвітньої школи

Сучасний освітній процес в Україні окреслюється важливими завданнями, серед яких одним з основних є духовний розвиток молоді особистості, що покликаний вирішуватися через вивчення дисциплін мистецького і естетичного циклу в системі загальної середньої освіти. Суть цих предметів розкриває молоді жанрове і стилістичне багатоманіття як світового мистецтва, так і його розвиток в Україні, самодостатність і оригінальність української художньої культури на тлі світових культурних процесів, ознаки різних культурних регіонів у світі, закладають основи естетичних знань учнів.

Загалом музична освіта в школі повинна бути скерована на виховання в молоді музично-естетичної культури, системи знань, вмінь і навичок у музичній сфері, спрямування виховання до краси, добра, правди, справедливості, формування художнього смаку, естетичного сприйняття дійсності, доволі високих духовних стандартів. Основну роль у цьому посідає сприйняття та відтворення творів мистецтва на заняттях з музичного мистецтва і в початковій школі, й у старших класах, що формує і розвиває в шкільній молоді образне сприйняття світу, розуміння своєї ролі і місця в ньому, розширює світогляд, поповнює мовленнєву свободу, розвиває комунікативні властивості. Важливим завданням при вивченні музичного мистецтва в школі постає процес навчання учнів вміти слухати, чути і розуміти музику, розвивати уяву, слухаючи музичні твори, викладати свої думки, реакції і враження від прослуханих композицій. Вивчення музики від початкової школи має виховувати у дітей відчуття і розуміння самого життя, адже музика і є життям.

За програмами для загальноосвітньої школи кінця XX – початку XXI ст. авторства О. Ростовського, Л. Хлебнікової, Р. Марченко, О. Лобової [83] чи Б. Фільц [108] пісні композитора Володимира Івасюка вводилися у програму, починаючи від сьомого класу. Під час вивчення теми «Романтичний стиль

балади», яка покликана виховувати в учнів розуміння стилю музичного романтизму, для закріплення значення таких понять, як «музичний стиль», «балада», вміння спостерігати за динамічним розвитком загального образу пропонуються для вивчення балада «Лісовий цар» Ф. Шуберта і **«Балада про мальви» В. Івасюка**. Пісня «Балада про мальви» посідає особливе місце у творчості композитора. Вона дає нове життя жанру балади й відтворює вічно незгасаючий біль матерів, чиї діти не повернулися з війни. Пропонується звертати увагу на особливості мелодії та ритму «Балади...», розучувати її з опорою на нотний запис чи в діалозі двох груп («запитання – відповідь»). Подальше розучування проходить на слух по фразах. У ході розучування слід звернути увагу на високу позицію пісні, наявні тріолі й паузи на перших долях тактів. При вивченні теми «Образи любові до природи в музиці» для визначення особливостей вираження образів краси, української природи, глибоких людських почуттів пропонується прослуховування Концерту для арфи з оркестром А. Кос-Анатольського й пісні **В. Івасюка «Водограй»**. А при вивченні теми «Фольклорні джерела образного змісту симфонії» з метою розкрити значення народної музики як джерела творчості композиторів пропонується слухання Симфонії № 2 Л. Ревуцького та пісні композитора В. Івасюка «Водограй».

Програма 8 класу пропонувала вивчення пісенної спадщини В. Івасюка у темі I семестру «Відлуння епох у музичному мистецтві», що розкриває схожість і відмінність між академічною і розважальною (естрадною) музикою, а також відображає значення музики в суспільстві у різні періоди його розвитку та в житті кожної окремої особистості. Певну увагу учнів програма повертає до національного естрадного мистецтва. Для слухання музики пропонується порівняння звучання українських народних пісень в автентичному виконанні й естрадній обробці. Також вивчалися стилі, напрями розвитку естрадного музичного мистецтва і яскравих його репрезентантів в Україні (В. Івасюка, ансамблю «Смерічка», співаків С. Ротару, Н. Яремчука, С. Вакарчука, гурту «Океан Ельзи») й світі. Таким чином учнів скеровується до розгляду та аналізу важливих тенденцій розвитку сучасної української естради. Пропонувалося

співставляти зразки, які подає вчитель чи учні з творами з програми у відповідності до країн і стильових напрямків, які вони представляють.

У II семестрі 8 класу пропонувалося тему, яка розкриває творче сернедовище, притаманне для розвитку і побутування масової культури – це мистецтво естради, а також джазову, рок- і поп-музику. Дітям радять вивчати пісенні композиції, так звані класичні зразки («Два кольори», «Чорнобривці», «Червона рута», «Україна» та ін.) вивчення і слухання джазу, творів у стилі рок- і поп-музики, учні намагатимуться аналізувати різноманітні мистецькі явища.

Вивчаючи тему «Зв'язок часів у музичному мистецтві», щоб зрозуміти розмежування між академічною і розважальною музикою учням запропоновано «Орієнтовний матеріал для сприймання», до якого увійшли і пісні В. Івасюка поруч з композиціями Й. С. Баха, Л. Бетховена, Л. Ревуцького, Й. Штрауса, Ж. Бізе, Е. Вілла-Лобоса, Л. Армстронга, Л. і Ж. Колодубів, П. Каас, Е. Преслі, Дж. Леннона, П. Маккартні, групи «Queen», С. Вакарчука, українські народні пісні та твори В. Івасюка – «Два перстені», «Пісня буде поміж нас», «Червона рута» [66].

У сучасних модельних навчальних програмах на кшталт «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти авторства Л. Масол Л. і О. Просіної [61] у 1 модулі «Види і мова музичного мистецтва» розглядається народна і професійна музика, український музичний фольклор, календарно-обрядові й родинно-побутові пісні у дзеркалі традицій і сучасності, а також симфонічна музика, саме тут можливо прослуховування пісенних творів В. Івасюка у супроводі симфонічного оркестру чи камерно-інструментальних творів. У 1 модулі 6 класу «Жанри музичного мистецтва», розглядаючи вокальні жанри (пісню, гімн, романс, серенаду, баладу тощо) також варто вводити твори В. Івасюка.

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс), авторами якої є О. Комаровська і Н. Лемешева [43] у 2 семестрі 6 класу при розгляді теми «Сучасне в традиціях і традиційне в сучасному» пропонується «вивчення і виконання українських народних пісень (соло, в ансамблі, в хорі);

пісень інших етнічних культур, улюблених естрадних пісень українських і зарубіжних композиторів» [43], де вивчення і слухання пісенних творів Івасюка буде доречним у порівнянні з сучасними зразками.

Спробуємо описати теми модельних навчальних програм різних авторів, у яких можна застосовувати пісенну, фортепіанну і камерно-інструментальну творчість В. Івасюка.

У модельній навчальній програмі «Мистецтво. 7–9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти, авторами якої є О. Гайдамака і Н. Лемешева у сьомих-дев'ятих класах в темі «Мистецтво і життя; життя в мистецтві», «Мистецький образ нашої епохи» пропонується характеристика «творів мистецтва різних видів, жанрів, напрямів сучасної естрадної музики» [15], вивчення напрямів сучасної естрадної музики (джаз, рок, поп та ін.), а також різних видів сучасної академічної та естрадної музики.

Програма для 7-9 класів авторства О. Івасюк, О. Комаровської, В. Власової, Л. Гринишиної, Г. Кізілової, О. Лобової, Л. Назар пропонує вивчення української естради, «ознайомлення з особливостями проведення головних конкурсів та фестивалів національного значення, з сучасними технологіями на естраді» [34].

У модельній навчальній програмі «Мистецтво» для 7-9 класів Л. Масол у темі «Мистецтво: діалог традицій і новаторства» закладено вивчення джазу як мистецтва імпровізації, рок-музики і поп-музики. Пропонується «експериментування зі звуками, зокрема в стилі джазу, рок-музики, популярної музики» [60].

Отож, у програмах різного часу написання вміщено чимало тем, які дозволяють викладачам музичного мистецтва широко застосовувати творчість В. Івасюка, яка є оригінальною сторінкою розвитку українського естрадного та академічного мистецтва.

2.2. Музично-естетичний аналіз маловідомих пісенних творів В. Івасюка

Понад п'ятдесят років, які проминули від того часу, як з'явилися на світ пісні «Червона рута» й «Водограй» В. Івасюка та чимало інших його пісенних творів, ставлять перед науковцями важливі питання щодо рівня художньої цінності творів та ролі композитора В. Івасюка в розвитку музичних процесів того часу і загалом музичного мистецтва України.

Естрадній пісні притаманні загальна чи особистісна потреба в тому чи іншому тематичному напрямку. В. Івасюк творив у реаліях радянського часу, коли нав'язування кожному митцеві тематики творчості стало панівною ідеологією. У цей час таке мистецтво викликало оскому серед слухачів і надто популярними ставали ліричні пісні, і переважно про кохання.

У творчості В. Івасюка спостерігається дві тематичні групи пісень – громадські та інтимні, серед яких жодного разу не зустрічається возвеличення пануючої партії чи комунізму. Серед громадських мотивів відома «Балада про мальви» лірико-драматичного скерування, присвячена всім, хто втратив життя у страхотях війни. Любовні твори розкривають силу почуттів людини, красу природи, захопливість музичної творчості.

Серед дослідників спадщини композитора прийнято стверджувати, що його творчість ґрунтується на елементах українського пісенного фольклору, який він чув з уст батьків з малечку, у школі, разом з батьком, записував буковинські пісні у селах довкола рідних місцин.

Опора на народний мелос у Володимира Івасюка відчутна як у мелодиці пісень, так і в текстах. Особливо це відчувається у танцювальності в пісні «Водограй» зі словами В. Івасюка, застосуванні двох опорних тонів квінтового співвідношення як у пісні «Ой, зацвіла рожка» на народні слова. Пісня «Далина», написана на вірші Д. Павличка, проявляє ознаки думного епосу, що проглядається у декламаційних зворотах у вокальній лінії, перевазі змістового і поетичного начала над музичним фразуванням [72, 609].

Варто розглянути тематику записаних композитором українських народних пісень, адже саме вони залишили помітний слід у змістовій канві пісенних

авторських творів В. Івасюка. Пісня «Ой у садочку калина цвила», що розкриває нещасливе кохання було записано в 1966 році від народного співака Івана Ковблика, який походив зі села Суховерхів у Кіцманському районі [47, 187]. Тут у тексті використовуються порівняння дівчини з рибкою, з коханою пташкою, проте не судилося їм бути разом: «тепер ти не мій, а я не твоя – брехлива була присяга твоя». Написаний твір у мінорному ладі, зі сумом, що покликане розкрити переживання дівчини і співчуття до неї.

У піснях, які записував В. Івасюк домінує тематика, оперта на мотив розлуки закоханих за причини одруження когось з них, чи драматичні сюжети поетичного тексту, пов'язані з насильним відданням доньки за нелюба, як от у пісні, яку Володимир почув і записав від свого батька: «Моя стара мати / Має вже вмирати / Й мене за нелюба / Хоче віддавати. / Дай, Боже, аби я / Весілля не знала, / Аби на весілля / В віночку вмирала.

Поетичний зміст пісні у запису В. Івасюка «По садочку походжаю» оспівує нещасливе кохання, коли дівчина «свої літа змарнувала [...] не з тим, що кохала».

Від свого дядька Дмитра Івасюка Володимир Івасюк записав пісню «Буковино, Буковино!» [47, 188], яка розповідає про тугу і розлуку молодого хлопця за рідним краєм та коханою дівчиною, через нагальну потребу і вимушеність виїзду на заробітки, через еміграцію в далекі краї: Будь здоровий, рідний краю, / Мушу від'їхати. Цей фольклорний зразок з'явився, мабуть, у зв'язку з еміграцією на переломі XIX-XX ст. селян з Буковини до далекої Канади.

В. Івасюк як фольклорист під час занотовування народних пісенних зразків намагався насамперед записати пісні на магнітофонну стрічку і тільки після цього фіксував зокрема поетичний текст і записував нотний матеріал. Він завжди непокоївся, що коли не занотувати мелодію пісні, вона може зникнути і вважав, що народні скарби мають бути збережені. Окремі митці, як от ансамбль бандуристок Чернівецького училища мистецтв ім. Сидора Воробкевича, яким керувала заслужена діячка мистецтв України Раїса Кузьменко, здійснив окрему концертну програму під назвою «З-над Черемоша й Прута», до якої увійшли пісні

зі записів Володимира Івасюка. На жаль, до сьогодні мало звучать ці фольклорні зразки.

У авторських піснях В. Івасюка чітко проглядають окремі елементи народного мистецтва, зокрема в інструментальному супроводі у піснях: «Ласкаво просимо» (сл. В. Івасюка), де прослуховуються звороти з гуцульським ладом, «Я піду в далекі гори» (сл. В. Івасюка), «Запроси до танцю» (сл. Б. Стельмаха), в яких відчутно окреслена наслідування гри на певних народних інструментах.

Укладаючи поетичні тексти до багатьох своїх пісень, В. Івасюк часто звертався до народної символіки («Два перстені», «Червона рута»), паралелізмів у порівнянні природних та людських явищ, цікаво і майстерно застосовував епітети, порівняння, метафори, навіть створив мелодію до народного тексту «Ой, зацвіла рожа».

Як вважають фахівці, В. Івасюк найяскравіше проявив свій талант користуватися й поєднувати фольклорні зразки з особливостями сучасних ритмів у пісні-шлягері «Червона рута», яку він створив у 1970 році.

Відома українська музикознавиця Валентина Кузик на сторінках своєї праці «Українська радянська лірична пісня» подала цікавий аналіз пісні «Червона рута»: «З боку композиційної будови (в основному секвенції) можуть бути запереченням щодо професійної майстерності автора, але такого поширення, як здобув цей твір у нашій країні, в той період не мала ніяка інша пісня з чисельної ліричної «продукції» наших майстрів» [56, 169].

Загалом же важливою ознакою твору є архітектоніка мелодичної лінії в приспіві. Тут спостерігається метричне акцентування перших долей у тактах, що надає танцювальності канві твору, проте у повільному темпі.

У творі спостерігаються також цікаві знахідки композитора стосовно архітектоніки мелодичної лінії, що базується на висотних співвідношеннях, що й могло спонукати до секвенційності. Такі ознаки спостерігаємо й у творах «Пісня буде поміж нас» (сл. В. Івасюка), «Наче зграї птиць» (сл. В. Івасюка), «Світ без тебе» (сл. В. Бабуха).

Серед знакових особливостей Івасюкових пісень – сильна взаємодія мелодії і поетичного тексту. Як зазначила Віра Маришак: «Композитор віднайшов музичний еквівалент інтонації української мови, який надзвичайно органічно поєднується з естрадними ритмоформулами, що прийшли з джазу – це двоскладове закінчення фрази (наголос на першому складі) при синкопованому ритмі» [56, 168].

Такі приклади застосування цих особливостей зустрічаємо в піснях «Ласкаво просимо» на слова композитора, «Відлітали журавлі» (сл. В. Миколайчука), а також у заспіві до пісні «Водограй».

Ці стильові ознаки творчості Івасюка стали вагомим його внеском в розвій естрадної пісні в останній третині XX століття в Україні.

Основним жанром вокальної творчості В. Івасюка безперечно стали ліричні пісні., в яких доволі часто композитор застосовував синтез жанрових ознак пісні, балади і романсу. Напевно не випадково славетна «Червона рута» була задумана як балада, адже тільки цей жанр найбільше відповідає розкриттю старовинної легенди з Греції про міфічну квітку, яка так заповонила композитора і насамперед у гуцульському варіанті. Згодом пісня сформувалася у куплетній формі, проте у авторському виконанні, здійсненому на чернівецькому телебаченні у 1970 році вона прозвучала з розповідним акцентом баладного твору і романсовими елементами. У такому жанровому забарвленні «Червона рута» стала мега популярною, а через роки, зазнавши різних інтерпретаційних видозмін, стала «шлягером XX століття».

Одна з найцікавіших пісень, створених в юнацькі роки – «Ave, Maria!», яка перегукується зі славетним твором улюбленого композитора В. Івасюка Франца Шуберта. Проте у німецького композитора цей однойменний твір написаний як молитва до Богородиці, а в Івасюка пісня скерована до жінки Марії, яка веде праведне земне життя і композитор возвеличує її постать, що сприймається навіть як юнацьке зізнання в коханні.

Сталий тріольний супровідний пульс, на який накладається кантиленна вокальна лінія, спадаючі закінчення, синкопований ритм, творять захопливий

ліризований образ. У заспіві з'являється арпеджований акомпанемент, який додає схвильованості. У кульмінаційному сплеску композитор використовує повторення мотиву-звертання із твору Шуберта – «Ave, Maria!».

Як зазначила В. Маришак, «такий інтонаційний принцип побудови мелодії має назву поспівка заокруглення (термін В. Цукермана). Це – відхід від досягнутої пріми тоніки на терцію вверх з плавним поверненням до початкового звуку. Його широко застосовували в італійській оперній музиці та німецькі й австрійські композитори дошубертівського періоду. Варто зазначити, що і Шуберт вдався до запозичення, бо вперше така поспівка була використана в одній із пісень К. Нефе («До Емілії»))» [56, 168].

Знаково, що В. Івасюк у мелодичній канві твору надає розвитку народним романсовим інтонаціям, додаючи цим засобом оригінальних національних барв. Романсові риси твору, як і багатьох композицій В. Івасюка проявляються саме в синтезі поетичної та мелодичної ліній творів.

Властиві романсам ознаки, що, власне, і вирізняють їх від пісенного пласту (чи то народної, чи авторської пісні) полягають у необхідності інструментального супроводу, виконанні сольної партії і вагоміших засобів виразності.

В. Івасюк особливо детально аналізував і відбирав тексти до своїх пісенних шедеврів. Перші зразки творчості написані на власні вірші. Текст для композитора мав вагоме значення і мав бути не тільки близьким до мелодичної лінії, але й виразити не виспіване глибше розуміння образу. Добре домашнє виховання батьками філологами, ґрунтовна освіта, особливе чуття поезії дозволяли вибирати майстерні зразки, які перегукувались із музикою В. Івасюка. Навіть співпрацюючи з поетами-сучасниками, за їхніми ж свідченнями, композитор неодноразово долучався до співтворення поетичних текстів. У родинному архіві збереглися нотатки В. Івасюка, в яких рукою композитора додані влучніші епітети, порівняння тощо. «Так були створені «Відлуння твоїх кроків» у спіавторстві з В. Вознюком, «Балада про дві скрипки» з В. Марсюком, «Тільки раз цвіте любов» з Б. Стельмахом, «Пісня про тебе» з Р. Братунем та ін.» [56, 169].

У час шліфування творчої професійної майстерності В. Івасюка форма творів з куплетної була змінена на романсовий жанр. Відомий виконавець Івасюкових творів Назарій Яремчук так описав своє знайомство з В. Івасюком у програмі фестивалю «Кримські зорі» в 1973 році: «Раптом він своїми музичними пальцями зробив стрімкий пасаж на фортепіано і заспівав нову пісню «Коли між нами не було нічого» на вірші Р. Братуня [38, 174]. У його творах все сильніше проступало філософське сприйняття світу, любовних переживань. До подібних композицій належать: «Білий серпанок», «Перший сніг», «Незване моє кохання», «День без тебе», «Роки вже відшуміли», «Вернись із спогадів», «Елегія» та ін.

Композиції, що відносяться до романсового жанру створені на вірші Д. Павличка «Над морем», «Далина»; І. Лазаревського «Коли я думаю про тебе»; М. Ткача «Серед літа»; Б. Стельмаха «Колиска вітру»; С. Пушика «Я ще не все тобі сказав» та ін. Ознаки пісні та романсу часом так тісно співживуть у творах Івасюка, що буває доволі складно визначити їхній жанр, і тоді звертаємося до жанру пісні-романсу, в якій зберігається форма як у пісні – куплетна, проте подача контрастних образів надає творам дво- і три- частинної форми з ознаками наскрізності чи варіаційності у розгортанні матеріалу, як у творах «Літо пізніх жоржин», «В тебе тільки раннє літо», «Зимова казка», на вірші Р. Братуня, «Пісня буде поміж нас» на вірші.

Романсове підґрунтя пісенних композицій В. Івасюка ґрунтується на майстерних способах розвою мелодії і насамперед на синтезі поетичного тексту з мелодичною лінією. Композиції Івасюка вирізняються специфічними, індивідуальними й оригінальними принципами розвитку. Часто можна зустріти самодостатній і відмінний ритмічний фон вірша і мелодії, який завжди мистецьки наповнений і обґрунтований. Творам Івасюка притаманні одночасно речитативність і розспів, коли декламаційні фрази переростають у схвильовані широкі й кантиленні мелодії, як от у творах «Пісня про тебе», «В тебе тільки раннє літо», «Літо пізніх жоржин» до віршів Р. Братуня, «Далина» зі словами Д. Павличка, «Я – твоє крило» (Р. Кудлик), «Запроси мене у сні» та «Нестримна течія» на вірші Б. Стельмаха, «Я ще не все тобі сказав» на текст С. Пушика.

Переважно фортепіанний чи оркестровий супровід пісенних композицій В. Івасюка більше володіє романсовими характеристиками, ніж пісенними. Варто наголосити, що попри створення супровідної лінії для голосу, вирізнення певних барв і вигинів мелодії, підсилення емоційного змісту твору (пісенні ознаки), акомпанемент в Івасюкових творах доволі часто володіє самостійними рисами й намагається підкреслити й зобразити те, що не під силу вокальній лінії, а саме: пейзажність, жанровість, що й творить романсову основу творів. У піснях зустрічаємо багату звукозображальність інструментального супроводу: «мерехтіння вогню – «Кленовий вогонь», шум водоспаду («Водограй»), зображення грому й блискавки («Літо пізніх жоржин»), морського прибою («Кораблі, кораблі»), цвітіння літніх нескошених отав («В тебе тільки раннє літо»), імітацію гри на скрипці й цимбалах («Балада про дві скрипки») та ін.» [56, 169].

Отож, на сучасному етапі при аранжування творів В. Івасюка варто звертати увагу на багатство його оркестрування, фортепіанного супроводу і розвитку, адже чимало пісень Івасюка, в яких кардинально змінюється підхід в аранжуванні втрачають свій колорит, наповненість і запальність чи ліризм та стають творами мало подібними на шедеври знаменитого композитора.

2.3. Конкурси української пісні «Червона рута» ім. Володимира Івасюка та відзначення ювілеїв композитора, школи, названі його іменем та музичні фільми

Одним з перших творчих конкурсів в Україні, в програмі якого мали змогу представити свій талант молоді виконавці був Всеукраїнський конкурс «Червона рута». У 1989 році, в час «перестройки», цей мистецький форум, який проходив у Чернівцях, струсував Україною і розбудив почуття і потяг народу до звільнення від пут радянської тиранії до незалежності держави. Головними організаторами і авторами ідеї проведення фестивалю імені композитора стали журналісти і передусім Іван Лепша, які на шпальтах часопису «Молодь України» подали пропозицією таким чином вшанувати пам'ять українського геніального композитора Володимира Івасюка. Назву фестиваль отримав від назви найпопулярнішої Івасюкової пісні «Червона рута» і був проведений у Чернівцях, де й народився цей шедевр. І хоча 1989 рік був четвертим роком так званої «перестройки», все ж радянські чиновники усіляко перешкоджали проведенню фестивалю, проте їм нічого не вдалося. Відкриття фестивалю відбулося 17 вересня 1989 року на стадіоні «Буковина» у Чернівцях. Це був вибух національного духу народу і великий провал для партійної номенклатури, адже це було море синьо-жовтих знамен, патріотичної пісні, яскравих гострих промов як от видатного поета, перекладача і дипломата Дмитра Павличка, з новими, глибокими і патріотичними піснями на кшталт пісні про Народний Рух Тараса Петриненка. На цьому фестивалі здобули неабияку популярність Віка Врадій та її пісня «За тобою, Морозенку, Україна плаче», Андрій Миколайчук із «Підпільником Кіндратом», Андрій Середа з піснею «Суботів», Андрій Панчишин із піснею про приїзд Горбачова у Львів, Тарас Курчик з піснею «Віддайте мову» [9, 48]. На фестивальній сцені прозвучали у пісенних творах найбільш злободенні теми тогочасного життя українського народу. Фестивальна програма втілила в життя проведення вечора пам'яті Володимира Івасюка та було відкрито меморіальну дошку, що дозволило ширше відкрити ім'я і творчу спадщину геніального композитора.

Фестиваль став особливо популярним і престижним музичним дійством і впродовж наступних років мандрував українськими містами, даючи дорогу до великої сцени багатьом українським гуртам і окремим виконавцям. Тож подаємо перелік фестивальних подій за роками і місцевостями проведення:

Фестиваль «Червона рута-1989», Чернівці

Фестиваль «Червона рута-1990», Чернівці

Фестиваль «Червона рута-1991», Запоріжжя

Фестиваль «Червона рута-1993», Донецьк

Фестиваль «Червона рута-1995», Севастополь-Сімферополь

Фестиваль «Червона рута-1997», Харків

Фестиваль «Червона рута-1999», Дніпропетровськ

Фестиваль «Червона рута-2001», Київ

Фестиваль «Червона рута-2003», Київ

Фестиваль «Червона рута-2005», Київ

Фестиваль «Червона рута-2007», Київ

Фестиваль «Червона рута-2009», Чернівці

Фестиваль «Червона рута-2011», Київ

Фестиваль «Червона рута-2013», Київ

Фестиваль «Червона рута-2015», Маріуполь

Фестиваль «Червона рута-2017», Маріуполь

Фестиваль «Червона рута-2019», Чернівці [9, 48].

Окрім цього фестивалю в різні роки в Україні проводяться й інші мистецькі форуми, як от заснований відомим українським композитором, співаком і педагогом Миколою Мозговим (1947-2010) Міжнародний фестиваль «Пісня буде поміж нас», проведений тричі (2003, 2004, 2005) в Чернівцях.

Також за ініціативи мистецького центру «Музична толока» у 2002 році в Чернівцях відбувся Всеукраїнський фестиваль «Володимир Івасюк – модерн», який став першим серед подібних музичних подій заходом, в якому не існувало жодних стильових обмежень, тоді звучали композиції і в напрямках рок, хіп-хоп, хардкор, панк, нью-вейв і важкий рок.

Цікавою подією став фестиваль української молоді, який проводився за океаном, в Канаді й пройшов двічі – це Український фестиваль молодих талантів в Оттаві (1999, 2000), з присвятою композитору В. Івасюку, метою якого стали важливість виявлення «вокальних, інструментальних, драматичних, танцювальних, гімнастичних та інших талантів» [9, 49] молоді.

Цікаво, що у 2002-2020 роках у Чернівцях проводився Фестиваль-конкурс «Водограй», а від 1993 до 2006 року в Чернівцях і Києві (1999) проходив Міжнародний конкурс молодих виконавців сучасної естрадної пісні ім. Володимира Івасюка. Тричі, у 1997, 2009 та 2011 роках в Чернівцях, саме в день народження митця, проводився Конкурс юних композиторів «Мандрівний музика». Форум позиціонувався як дитячий конкурс, де молоді таланти України могли представити свої оригінальні композиції на роялі T. Kalles, на якому неодноразово грав Володимир Івасюк.

Школи, названі іменем Володимира Івасюка

Сьогодні в Україні імя композитора присвоюється різним навчальним інституціям. Насамперед важливо зазначити, що школа в Кіцмані, в якій навчався майбутній композитор, була заснована в 1955 році, а Постановою кабінету міністрів України від 29 липня 1999 року № 1371 Про присвоєння імен дитячим школам естетичного виховання [81] їй було присвоєно ім'я видатного учня-композитора. Варто зауважити, що школа працює над вихованням талановитої молоді і щороку тут навчається понад 200 учнів за різними фахами. Цьогоріч, а саме 2024 року відбувся вже ювілейний 65-ий випуск учнів школи з великим концертом випускників [40].

Брошнів-Осадська музична школа, заснована у 1987 році як філія Рожнятівської музичної школи, у 1997 стала самостійною освітньою інституцією, дитячою музичною школою. 2000 року було збудоване нове приміщення школи і змінено її статус, тобто вона стала дитячою школою мистецтв. У 2002 році навчальний заклад було названо іменем видатного українського композитора Володимира Івасюка. Директором цієї школи від 1997 року працює Тринчук Катерина Іванівна. У школі щороку навчається близько 250 учнів, які набувають

навики гри на різних музичних інструментах (фортепіано, скрипка, акордеон, баян, бандура, гітара; опановують мистецтво вокалу, образотворче та хореографічне мистецтво) [3].

Варто зазначити, що фасад приміщення школи прикрашає барельєф В. Івасюка з квіткою червоної рути в руках, здійснений Заслуженим скульптором України Ігорем Семаком. А також цього року відновилося проведення обласного відкритого фестивалю-конкурсу естрадної пісні «Водограй» з присвятою В. Івасюку. У травні 2025 року відбулося потужне дійство та лекція-концерт під назвою «Зірка, яка ніколи не згасне» [95].

Варто зазначити, що до 2024 року в Україні було тільки дві музичні школи, які носили ім'я композитора і цьогогоріч до цього переліку долучилася Стебницька дитяча музична школа на Львівщині. Одночасно зі Стебницькою школою на засіданні сесії Дрогобицької міської ради 6 червня 2024 року було присвоєно і Дрогобицькій дитячій музичній школі № 1 ім'я отця Северина Сапруна, видатного хорового диригента, композитора, духовного і громадського діяча, організатора музичного життя Дрогобича та Галичини 1920-40-х років.

Тож від 2024 року Стебницька дитяча музична школа носитиме ім'я Володимира Івасюка – одного з перших представників української естради, композитора, співака, Героя України та лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка [18].

Примітно, що 13 вересня 1995 року було створено Чернівецький обласний меморіальний музей Володимира Івасюка. Сталося це саме в час 25-річчя з дня першого виконання пісні «Червона рута». Музей розміщений у помешканні, в якому від 1971 до 1995 року проживала сім'я Івасюків, і що важливо, у червні 1971 – серпні 1972 року тут жив Володимир.

«У фондах музею зберігаються майже 14 тисяч предметів основного фонду, серед яких – скрипка та рояль В. Івасюка, подарунки, меблі, автографи та ноти пісень композитора, серед яких – «Червона рута», «Водограй», «Балада про мальви», «Два перстені», «Я піду в далекі гори» та інші, книги, листи та малюнки

В. Івасюка «Портрет батька», «Сестра Оксана», а також унікальні документи 30-х років, що належали його батькам» [111].

У 2019 році у музеї проведено ремонт, після якого відвідувачам запропоновано до огляду експозицію у чотирьох кімнатах: «Кабінет Михайла Івасюка», «Родинна кімната», «Кабінет Володимира Івасюка», «Вітальня» та коридор [111]. Тут можна слухати пісні композитора у його ж виконанні та оглянути музичні фільми, присвячені творчості митця і його родини.

У 2024 році Володимир Івасюк виповнило б 75 років. Цей ювілей засновника української естрадної музики в Україні, не дивлячись на війну, розв'язану нападом росії на Україну, пройшов дуже активно і ознаменувався різноманітними заходами.

З нагоди ювілею В. Івасюка 11 травня 2024 року відбулася прем'єра мюзиклу на основі біографії митця «Червона рута» у львівському театрі імені Марії Заньковецької [77].

Сюжет розгортається від дитячих і шкільних років у Кіцмані, випадку із поваленням погруддя Леніна, навчання лікарському фаху в Чернівецькому медінституті, а також у Львівській консерваторії, до розгортання мистецької кар'єри, переслідування, успіху і любові публіки, популярності і загадково-трагічної загибелі.

Авторкою сценарію стала письменниця Наталія Ворожбит, а режисер Максим Голенко переїхавши до Львова, де став очільником Національного театру імені Марії Заньковецької поставив її на заньківчанській сцені. «Кожен музикант в оркестровій ямі був знайомий із Івасюком. Пригадує, як виглядав і з ким жив. Всі все знають. Тому ми зробили обережну історію. У Ворожбит вона називається «Майже біографічна історія», але у ній немає біографічного підґрунтя. Ми не робимо історію суто про Івасюка. Ми робимо історію про українського культурного героя. Це наші фантазії, роздуми і поруч не Братунь, а поет, не Ротару, а Софія. У виставі немає конкретики. Ми не претендуємо на документальність» [91], так говорить художній керівник театру Максим Голенко.

Цікаво, що у цій виставі актори самі виконують пісні Івасюка. При постановці вистави творчий колектив неодноразово радився з родиною Володимира Івасюка. Для акторів і рідних композитора важливим було не стільки документувати його біографію на сцені, а зобразити образ справжнього українського героя, представника культурної сфери, не зганьбленого, а широкого, знаного, популярного і захопливого. Тому, за словами режисера вдався «майже біографічний, майже мюзикл» [91].

Роль Івасюка у виставі виконують кілька акторів, адже митець зображений і в дитячому, і в юнацькому, і в зрілому віці. Головного героя виконує відомий український актор з Києва Марк Дробот. Ось як актор сам говорить про цю роль: «Я ніколи не зможу зіграти Володю, тобто стати Володею. Тому що це надзвичайно талановита людина, з прекрасними піснями і душею... Десь є і моєї трішки історії. Мого батька теж звали Володя і він був творчою людиною. Перші пісні Івасюка я почув від батька, коли був малим» [91]. Цікаво, що для М. Дробота було виконано сорочку із орнаментом із вишиванки Володимира з чорнобілого фото, а також випало обирати кольори (вишневий, голубий і жовтий), найбільш притаманні для вишивки з Буковини.

Прем'єрний показ вистави «Червона рута» відбувся 11 травня 2024 року і вона збирає аншлаги у всій Україні від першого дня.

З нагоди 75-річного ювілею В. Івасюка 17 березня 2024 року в Народному домі імені І. Франка у Дрогобичі пройшла урочиста академія «Візьми з собою мою пісню – я в неї щастя наспівав». У програмі виступили камерний хор «Легенда», ансамблі «Верховина» і «Верховинка», ансамбль педагогів музичної школи № 1, учасниця студії естрадного вокалу «Соло» Ольга Блауцяк, авторка композиції «Невідомий Івасюк» Лілія Кобільник, а також великою приємністю став виступ сестри композитора Галини Івасюк, яка розкрила чимало невідомих фактів про брата. Привітав усіх учасників і присутніх Володимир Ханас – керівник управління культури та розвитку туризму, зазначивши, що: «... Володимир Івасюк жив та творив у той період, коли наша країна була окупована радянською владою... Потрібно було мати велику мужність, патріотизм та любов

до свого народу та її культурної спадщини, щоб творити те, що ми маємо сьогодні» [8]. Виступила такло ж і Галина Лемех, директорка музичної школи в Стебнику, яка цьогоріч отримала ім'я видатного митця.

Подібні урочисті заходи до 75-річного ювілею композитора проходили в різних містах України і зокрема в рідних Чернівцях, де 6 березня 2024 року в програмі проєкту «Мистецька ліра Буковини», яку проводить факультет педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відбулася академія-концерт, в якій прозвучала інструментальна та вокальна музика. Загалом академія проведена під назвою «Бо я собою був і є...» [45].

Цю урочисту подію підготували педагоги кафедри музики – професор, народний артист України Іван Дерда і доцентка Ірина Боднарук. Цього вечора прозвучали короткі повідомлення про життя і творчість В. Івасюка, вірші-присвяти видатному музиканту, а також маловідома камерно-інструментальна творчість (всі фортепіанні мініатюри «Осіння картинка», «П'єса № 3», «Marciale marcatisissimo», «Маленька токата», Варіації на тему буковинської народної пісні «Сухая верба», а також «П'єса № 2» для скрипки у супроводі фортепіано, обробка для фортепіано Г. Без'язичного пісні Володимира Івасюка «Червона рута») у виконанні викладачів і студентів кафедри – Вадима Лісового, Августи Шишкіної, Емми-Габрієли Кожокар, Ірини Боднарук, Олександри Григорець.

Вокальну (пісенну) спадщину В. Івасюка репрезентували студенти класу професора Івана Дерди – Світлана Грищук, Ксенія Мендришора, Діана Фидишена у фаховому супроводі Августи Шишкіної, а також пісні звучали у виконанні вокального ансамблю «Фолькmodern», народного артиста України Івана Дерди та Вадима Лісового.

Управління освіти Чернівецької міської ради також провело відзначення ювілею композитора, де пісенні твори виконували молоді талановиті чернівчани, шкільна молодь [78], які натхненні любов'ю до України і національним духом.

Загалом в Україні ім'ям В. Івасюка названо вулиці в багатьох містах України, зокрема в Дніпропетровську, Івано-Франківську, Чернівцях, Дрогобичі,

Львові, Ковелі та інших населених пунктах, ім'я композитора носить 27 курінь організації «Пласт» з Івано-Франківська.

У зв'язку з повномасштабним нападом росії на Україну продовжилося антикомунізація топонімічних назв, пов'язаних з комуністичним минулим і тяжкою долею українського народу впродовж 100-річної окупації України радянським режимом. На засіданнях Київської міської ради було перейменовано силу-силенну назв вулиць у столиці України. 8 вересня 2022 року на черговому засіданні серед 40 вулиць і проспектів проспект Героїв Сталінграда було перейменовано в проспект Володимира Івасюка [76].

У Львові вулиця В. Івасюка з'явилася давно і за словами дослідниці М. Ляхович вона «досить непримітна і про неї не багато знайдеш інформації» [54]. Проте на подвірях будинків, а забудова вулиці сягає початку ХХ ст., дуже затишно і дихають вони історією міста, адже тут чимало будинків, зведених відомими модерністичними архітекторами Львова. «Саме на цій вулиці розташовані дуже яскраві зразки функціоналізму та ар деко» [54].

Місто Краматорськ зазнало кривавої окупації російськими військами у 2014 році, і на початку липня цього ж року було звільнене ЗСУ від московських зайд. У 2016 ім'я видатного українського композитора В. Івасюка було надано вулиці III Інтернаціоналу. Це важливо і символічно, що в місті, яке пережило реалії воєнних злочинів росії, де чимало мешканців міста були знищені радянським режимом, одній з вулиць присвоєно ім'я українського митця, також убитого кривавим режимом [14].

Цікава стаття з'явилася у часописі «Винниківський вісник» 24 квітня 2019 року у 40 річницю зникнення В. Івасюка, адже саме 24 квітня 1979 року Івасюка бачили живим востаннє [16]. У газеті подається своя версія, що востаннє Івасюка бачили у місті Винники, біля Львова. «... Цього квітневого дня його багато людей бачили у нашому місті – на теперішній вулиці Івасюка. Саме так, адже на сучасній вулиці Івасюка у Винниках у радянський період був один із найкращих і найвідвідуваніших у Львівській області ресторанів (тоді ця вулиця мала назву Танкістів, а в приміщенні ресторану й далі людно, адже там тепер працює

величезний супермаркет)» [16]. Виявилося, що в день свого зникнення Володимир не повернувся, як сказав батькам в обідній час, додому, а з'явився у винниківському ресторані. Проте не відомо з ким він приїхав у Винники. Як зазначає журналіст В. Гаврилів: «... знаємо, що в ресторан увійшло двоє чоловіків. Побачивши їх, Володимир Івасюк підвівся й підійшов до них. Свідки, які бачили цю сцену, говорили, що одного з цих чоловіків він мав знати й розумів, що з ним хочуть зустрітися. Після цього вони втрьох вийшли з винниківського ресторану й більше композитора живим не бачили. Ось така історія про, можливо, останній день у житті Володимира Івасюка й стосунок до цього нашого міста» [16].

Що було далі, на жаль достеменно не відомо й до сьогодні. «Вулиця, на якій востаннє бачили живим Володимира Івасюка, зараз носить його ім'я» [16].

6 травня 2022 року на засіданні Броварської міської ради депутатським корпусом було затверджено перейменувати вулицю П. Чайковського на вулицю В. Івасюка [13].

8 лютого 2024 року в продовження дерусифікації українських міст міська рада Чернігова прийняла рішення про перейменування вулиці Менделєєва на честь В. Івасюка, знаменитого автора «Червоної рути» [33].

У 2000-х роках розпочалося будівництво пам'ятників видатному митцеві. У Львові, на проспекті Т. Шевченка 20 грудня 2011 року було поставлено монумент за допомоги знаного українського співака, фронтмена гурту «Океан Ельзи» – Святослава Вакарчука. Саме він подав пропозицію встановлення пам'ятника, взяв на себе всі витрати коштів на його спорудження і виготовлення. Скульптор Сергій Олешко та архітектор Михайло Ягольник всього за один рік здійснили чудовий бронзовий пам'ятник у 2,6 метра, а з постаментом 3,5 метра висоти, який подає у повний зріст композитора у русі, а в лівій руці тримає на плечі гуцульський киптарик. Примітно, що постав пам'ятник поблизу консерваторії, де навчався митець. Пам'ятник виглядає досить монументально і велично! [96].

У жовтні 2020 року в смт. Брюховичі, поблизу Львова, було відкрито та освячено пам'ятник Володимиру Івасюку, який сягає 2 метри у висоту й

виготовлений з бронзи. Розташований він на вулиці Володимира Івасюка. Це робота скульптора Любомира Кукіля і композитор постав у повен зріст зі скрипкою у руках біля серця. На відкритті постаменту були рідні митця, а саме сестра В. Івасюка [114].

У 2013 році на могилі В. Івасюка постав пам'ятник авторства скульптора Я. Веренка.

Варто наголосити, що в Україні від 1988 року було створено чимало фільмів (близько 20) як документальних, так і музичних, серед яких: «Червона рута Володимира Івасюка» (1988), «Мереживо його доріг» (1990), «Пісні серця. Червона рута» (2004), «Володимир Івасюк. Ідеальне вбивство» (2008), «Володимир Івасюк. Щоб народитися знову» (2014). Усі вони у різних ракурсах представляють життєтворчість видатного композитора.

Висновки

Уся творчість і життя Володимира Івасюка просякнуті українством. Івасюк відважно здійснював свої мистецькі експерименти, адже його пісенна творчість була надто сучасною для естрадного мистецтва 1970-х років, і одночасно вони випромінювали велику любов композитора до народної пісні. Під час роботи над магістерською роботою було вивчено та проаналізовано історичну, музичну та педагогічну літературу стосовно поставленої проблеми (монографії, періодику, статті). На сьогоднішній день зроблено вже чимало, особливо родиною композитора, окремими музикознавцями і виконавцями для того, щоб детально дослідити творчість Володимира Івасюка. Проте ще немає ґрунтовної праці, котра б відкрила всі таємниці життя і творчості композитора.

Інструментальна музика В. Івасюка, так само як і його пісні – це справжні перлини цього жанру, вона здатна створювати відповідний настрій для творчої праці і для відпочинку, викликає філософські роздуми над сенсом життя і заставляє замислитися над навколишнім світом. Насамперед вона випромінює риси традиційної народної пісенно-танцювальної сфери карпатського фольклору, проте одночасно представляє і сучасні віяння з певною тематикою, оригінальною образністю, новітніми виразовими засобами. Саме на поєднанні таких, часто контрастних, музичних середовищ основана камерно-інструментальна музика Володимира Івасюка.

Фортепіанній творчості В. Івасюка притаманні індивідуальні стилістичні особливості, що проявляються у поєднанні романтичних та імпресіоністичних барв фортепіанної фактури – ладової розмаїтості, ритмічної варіантності, прозорості викладу, гри світла й тіні, вишуканості гармонії і дисонантних нашарувань, які присутні поряд із чіткою національною визначеністю творів. У невеликій за обсягом піаністичній спадщині композитора зустрічаємо твори різних жанрів (варіації, марш, токати, картина).

Фортепіанна творчість В. Івасюка творить вагомий пласт в історії української музики, визначає оригінальність його звукового і образного мислення, пройнятого національним колоритом.

Чимало пісенних творів Івасюка здобули таку велику популярність, що часто слухачі сприймають їх як народні пісні, не задумуючись над авторством композицій. Інколи важко з'ясувати жанр, до якого належить певний твір В. Івасюка, чи це жанр пісні чи романсу, адже їхні ознаки надто переплетені в одному творі. У таких піснях-романсах композитор часто застосовував куплетну форму, притаманну для пісенного жанру, проте часто додавав образи контрастні за своєю природою, що спонукало до кілька частинної (дво-, три-) побудови творів з елементами варіаційності та наскрізності розвитку музичного матеріалу. У пісенних творах В. Івасюка простежується особливий синтез мелодичної лінії з текстом, а мелодії притаманні ознаки декламаційності у поєднанні з розспівом.

Переважно фортепіанний чи оркестровий супровід пісенних композицій В. Івасюка більше володіє романсовими характеристиками, ніж пісенними. Попри створення супровідної лінії для голосу, вирізнення певних барв і вигинів мелодії, підсилення емоційного змісту твору (пісенні ознаки), акомпанемент в Івасюкових творах доволі часто володіє самостійними рисами й намагається підкреслити й зобразити те, що не під силу вокальній лінії, а саме: пейзажність, жанровість, що й творить романсову основу творів.

Проаналізувавши шкільні програми з дисципліни «Музика», бачимо, що широко застосовуються відомі пісні «Червона рута», «Водограй», «Два перстені», «Пісня буде поміж нас», «Балада про мальви». Проте дослідивши малознані пісенні твори В. Івасюка приходимо до висновку, що для визначення особливостей вираження образів краси, української природи, глибоких людських почуттів пропонується введення до програм з дисципліни «Музичне мистецтво» такі пісні з романсовою основою В. Івасюка, як «Ave, Maria!», «Далина» і «Над морем» на вірші Д. Павличка, «Пісня про тебе», «В тебе тільки раннє літо», «Літо пізніх жоржин» (сл. Р. Братуня), «Запроси мене у сні» та «Нестримна течія» (сл. Б. Стельмаха), «Відлітали журавлі», «Батьківщино моя», «Буковино, Буковино!».

У сучасних модельних навчальних програмах «Мистецтво» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти авторства Л. Масол Л. і О. Просіної

чи О. Комаровської і Н. Лемешевої (5-6 класи); О. Гайдамаки і Н. Лемешевої чи О. Івасюк, О. Комаровської, В. Власової, Л. Гринишиної, Г. Кізілової, О. Лобової, Л. Назар, чи Л. Масол (7-9 класи) під час вивчення запропонованих тем «Види і мова музичного мистецтва», «Сучасне в традиціях і традиційне в сучасному» «Мистецтво і життя; життя в мистецтві», «Мистецький образ нашої епохи», «Мистецтво: діалог традицій і новаторства» розглядається народна і професійна музика, український музичний фольклор, календарно-обрядові й родинно-побутові пісні у дзеркалі традицій і сучасності, а також симфонічна музика, а також і джаз як мистецтво імпровізації, рок-музика і поп-музика і саме тут можливе прослуховування пісенних творів В. Івасюка у супроводі симфонічного оркестру чи камерно-інструментальних творів.

Привертаючи особливу увагу учнів до національної естради, пропонується прослуховування українських народних пісень в їх автентичному звучанні та естрадній інтерпретації В. Івасюка, зокрема його чудових обробок українських народних пісень «Ой у садочку калина цвила» і «По садочку походжаю» для виявлення особливостей та відмінностей між народною, академічною і розважальною музикою за їх життєвим змістом та призначенням. Отож, у програмах різного часу написання чи модельних зразках вміщено чимало тем, які дозволяють викладачам музичного мистецтва широко застосовувати творчість В. Івасюка, яка є оригінальною сторінкою розвитку українського естрадного та академічного мистецтва.

Одним з перших вільних творчих конкурсів в Україні, в програмі якого мали змогу представити свій талант молоді виконавці був Всеукраїнський конкурс «Червона рута» імені В. Івасюка, який проходив у Чернівцях. Він став вибухом національного духу народу і дозволив ширше відкрити ім'я й творчу спадщину геніального композитора. Фестиваль став особливо популярним і престижним музичним дійством і впродовж наступних років мандрував українськими містами (проведено 17 фестивалів). Окрім цього фестивалю в різні роки в Україні проводяться й інші мистецькі форуми: «Пісня буде поміж нас», «Володимир Івасюк – модерн», Український фестиваль молодих талантів в

Оттаві, Фестиваль-конкурс «Водограй», Міжнародний конкурс молодих виконавців сучасної естрадної пісні ім. Володимира Івасюка, Конкурс юних композиторів «Мандрівний музика».

Сьогодні в Україні ім'я композитора присвоюється різним навчальним інституціям: музична школа в рідному Кіцмані (від 1999 року, Буковина), Брошнів-Осадська музична школа (2000 року, Івано-Франківщина), а в червні 2024 року до цього переліку долучилася Стебницька дитяча музична школа на Львівщині. У 2024 році Володимиру Івасюку виповнилося б 75 років. Цей ювілей не дивлячись на війну, розв'язану нападом росії на Україну, пройшов дуже активно і ознаменувався різноманітними концертними заходами (у Львові, Дрогобичі, Чернівцях, Києві). 11 травня 2024 року відбулася прем'єра мюзиклу на основі біографії митця «Червона рута» у львівському театрі імені Марії Заньковецької (авторкою сценарію стала письменниця Наталія Ворожбит, режисер Максим Голенко, роль Івасюка виконує відомий український актор з Києва Марк Дробот). Загалом в Україні ім'ям В. Івасюка названо вулиці в багатьох містах України, зокрема в Дніпрі, Івано-Франківську, Чернівцях, Дрогобичі, Львові, Ковелі, Краматорську, Винниках, Броварах, Чернігові та інших населених пунктах.

У 2010-х роках розпочалося будівництво пам'ятників видатному митцеві: у Львові, на проспекті Т. Шевченка 20 грудня 2011 року, у 2013 році на могилі В. Івасюка, а в 2020 році в Брюховичах постали величні монументи.

Варто наголосити, що в Україні від 1988 року було створено чимало фільмів (близько 20) як документальних, так і музичних, в яких у різних ракурсах відображається життєтворчість видатного композитора.

Тож сьогодні важливо вивчати, популяризувати його творчість і завжди пам'ятати, що Володимир Івасюк залишив нам не лише свій талант, а й численні плоди своєї праці та свій приклад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антоненко Б. Доля композитора. *Вільна Україна*. 1991. 12 липня.
2. Безсмертний І. «Схиляю голову перед обличчям сина». *Молодь України*. 1989. 21 вересня.
3. Брошнів-Осадська дитяча школа мистецтв ім. Володимира Івасюка. URL: <https://broshniv-osadska-gromada.gov.ua/broshiv-osadska-ditvacha-shkola-mistetstv-im-volodimira-ivasyuca/>
4. Васишин О. Нез'ясовані обставини смерті В. Івасюка. *Народне слово*. 2004. Травень. №17 (186).
5. Васишин О. Творча спадщина Володимира Івасюка. Львів: Українська академія друкарства, 2007. 270 с.
6. Відомий і невідомий Володимир Івасюк (з додатком фортепіанної п'єси «Осінь картина»). *Мистецтво і освіта*. 1999. № 4. С. 30–31.
7. Візнюк Ю. Він не терпів фальші: Мій учень В. Івасюк. *Молодь України*. 1993. 8 липня. С 3.
8. «Візьми з собою мою пісню – я в неї щастя наспівав»: у Дрогобичі відбувся мистецький захід з нагоди уродин Володимира Івасюка. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vizmy-z-soboyu-moyu-pisnyu-ya-v-neyi-shhastya-naspivav-u-drohobychi-vidbuvsya-mysteczkyj-zahid-z-nagody-urodyn-volodymyra-ivasyuca/>
9. Він ще не все нам усім сказав. Львівська весна. Володимир Івасюк [Текст] : бібліогр. покажчик / упоряд.: І. Лешнівська, Н. Письменна; ред. О. Букавіна; наук. ред. І. Лешнівська; ЛОУНБ. Львів, 2021. 64 с.
10. Вітич О. Життя як пісня, що не віддзвенить? *Без цензури* (громадсько-політичний тижневик). 2003. 5 грудня.
11. Володимир Івасюк. Пісні. К.: Музична Україна, 1983. 168 с.
12. Володимир Івасюк. Життя – як пісня [Текст]: спогади та есе / Упоряд. П. Нечаєва. Чернівці: Букрек, 2003. 216 с.: іл.
13. Володимир Івасюк URL: <http://www.pisni.org.ua/persons/18.html>; Вулиця Івасюка Володимира <https://cc.brovary-rada.gov.ua/news/item/136>

14. Вулиця Івасюка в Краматорську названа на честь митця, якого вбили радянські кати. URL: <https://donbas24.news/news/vulicya-ivasyuka-v-kramatorsku-nazvana-na-cest-miteva-vakogo-vbili-radvanski-kati-foto>
15. Гайдамака О. В., Лемешева Н. А. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7–9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/17B_8eSu8wIoefnQJhFJe2w7J7XxbGavd/view
16. Гаврилів В. Володимира Івасюка, ймовірно, востаннє бачили живим у Винниках – на вулиці, яка зараз носить його ім'я. URL: <https://vynnyky-visnyk.com.ua/2019/04/24/volodymyra-ivasiuka-imovirno-vostannie-bachyly-zhyvym-u-vynnykakh-na-vulytsi-iaka-zaraz-nosyt-ioho-im-ia/>
17. Драчковська О. Шляхами буковинської трійці [Текст]. *Карпати. Туризм. Відпочинок*. 2005. №4. С.68-71.
18. Дрогобицькій та Стебницькій музичним школам присвоїли імена видатних осіб – Северина Сапуна та Володимира Івасюка. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/drohobyczkij-ta-stebnyczkij-muzychnym-shkolam-prysvoyily-imena-vydatnyh-osib-severyna-sapruna-ta-volodymyra-ivasyuka/>
19. Життя і смерть талановитого митця [Текст]: до 55-річчя Володимира Івасюка. *Все для вчителя*. 2004. № 7-8. С. 146.
20. Зінкевич В. Зоря незгасна: Зінкевич про Івасюка. *Високий Замок*. 1994. 25 січня.
21. Зінкевич В. Завжди у часі. *Українська культура*. 1999. № 2. С 12-13.
22. Змієвський С. «Червона рута» – кривава і сонячна [Текст]. *Культура і життя*. 2008. 21 травня. С. 2.
23. Івасюк В. Моя пісня: Пісенник. К.: Музична Україна, 1977.
24. Івасюк В. Три п'єси для фортепіано / Ред. О. Опанасюк. Дрогобич: Вимір, 1998.
25. Івасюк В. Камерно-інструментальні твори / Упор. Л. Кобільник. Дрогобич: Коло, 2006.

26. Івасюк В. Фортепіанні твори / Упор. Л. Кобільник. Дрогобич: Коло, 2007.
27. Івасюк В. М. Водограй: Пісенник. К.: Музична Україна, 1989. 128 с.
28. Івасюк В. М. Музичні твори (до 60-річчя від дня народження) / Упоряд. О. М. Івасюк. Чернівці: Букрек, 2009. 292 с.
29. Івасюк Г. Мій брат Володимир Івасюк [Текст]. *Дзвін*. 1999. № 3-4. С. 105-110.
30. Івасюк М. Монолог перед обличчям сина. Чернівці: Золоті литаври, 2000. 205 с.
31. Івасюк М. Монолог перед пам'яттю сина. *Соціалістична культура*. 1987. № 6.
32. Івасюк Володимир Михайлович: Видатний український композитор, поет, музикант, художник. URL: <http://vipusknik.bsmu.edu.ua/pisch/%D1%96vasyuk-volodimir-mikhailovich>
33. Івасюк, «подвійний» Довженко і білоруська легенда: як і на чю честь перейменували вулиці у Чернігові. URL: <https://www.0462.ua/news/3731248/ivasuk-podvijnij-dovzenko-i-biloruska-legenda-ak-i-na-ciu-cest-perejmenuvali-vulici-u-cernigovi>
34. Івасюк О., Комаровська О., Власова В., Гринишина Л., Кізілова Г., Лобова О., Назар Л. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1IozJ5zruV_a8GZUkPiYG9uixEyoNjjT0/view
35. Ісаченко Л. Світ без нього [Текст]: історія одного шлягера. *Урядовий кур'єр*. 2009. 18 лютого. С. 13.
36. Його пісня завжди поміж нас [Текст]. *Дзвін*. 1999. № 3-4. С. 104.
37. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років. К.: Либідь, 1995. 224 с.
38. Кирилівська Т. Романсова основа його пісень. *Володимир Івасюк. Життя – як пісня: Спогади та есе* / Упор. П. Нечаєва. Чернівці: Букрек, 2003. С. 174.

39. Кисленко С. «Пісенний вернісаж» [Текст]: (приурочений пам'яті Володимира Івасюка). *Позакласний час*. 2003. № 3. С. 6.
40. Кіцманська музична школа ім. В. Івасюка. URL: <https://opendatabot.ua/c/22851678>
41. Кобільник Л. Відлуння твоїх кроків. *Володимир Івасюк. Фортепіанні твори*. Дрогобич: Коло, 2006.
42. Коли пішов у небо він ... *Молода Галичина*. 1994. 9 серпня.
43. Комаровська О. А., Лемешева Н. А. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/11rDG0XrahXJjmh2TFVu1agv6Ko0Wex17/view>
44. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. № 10. 2004. 32 с.
45. Концерт до 75-річчя з Дня народження Володимира Івасюка. URL: <https://www.chnu.edu.ua/novyny/aktualni-novyny/kontsert-do-75-richchia-z-dnia-narodzhennia-volodymyra-ivasiuka/>
46. Костецька М. Таємниця смерті Івасюка. *Історія*. 2014. № 5. С. 1; 3.
47. Костюк О. «Ой у садочку калина цвила». *Володимир Івасюк. Життя – як пісня: Спогади та есе* / Упор. П. Нечасва. Чернівці: Букрек, 2003. С. 187-189.
48. Криловський В. Підстрелений на льоту. *Кримська світлиця*. 2006. 2 червня.
49. Ласовський Я. Слухаючи музику Івасюка. *Визвольний шлях*. Лондон. 1981. № 6.
50. Лемик Я. Спогад про Володимира Івасюка. URL: <http://museum.khpg.org/1186249502>
51. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України. К.: Музична Україна, 1989. 136 с.
52. Лепша І. Життя і смерть Володимира Івасюка [Текст]. К.: Преса України, 1994. 127 с.: іл.

53. Личковська Д.-Н. Слово від музичного редактора. *Івасюк В. Фортепіанні твори* / Упор. Л. Кобільник. Дрогобич: Коло, 2007. С. 20-22.
54. Ляхович М. Історії з вул. Івасюка: Помешкання реставраторів. URL: <https://modernism.lviv-online.com/istoriji-z-vul-ivasvuka-restavratory-zakohani-v-svoje-pomeshkannya/>
55. Мазепа Л. Спогади про Володимира Івасюка. *Сторінки музичного минулого Львова (З неопублікованого)*. Львів, 2001.
56. Маришак В. На вершинах естрадної пісні. *Володимир Івасюк. Життя – як пісня: Спогади та есе* / Упор. П. Нечаєва. Чернівці: Букрек, 2003. С. 168-169.
57. Мартинов В. Недоспівана пісня. *Високий Замок*. 1997. 22 березня.
58. Маслій М. Володимир Івасюк: світло і тінь легенди. *Галас*. 1997. № 3 (6). С. 7-19.
59. Масол Л. М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. *Шкільний світ*. 2002. № 9. С. 1-16.
60. Масол Л. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. 2023. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qljfqIraA2laEVhX2bN5MDvpW37gwRCk/view>
61. Масол Л., Просіна О. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MuHajU0pMiPnv7INWRvu8rrXoMYz6D7H/view>
62. Міщенко М. Про В. Івасюка. *Молода Галичина*. 1991. 5 березня.
63. Міщенко М. «Вслухаючись в його пісні». *Молода Галичина*. 1994. 10 березня-24 травня.
64. Міщенко М. «Твоя пісня буде серед нас...» (Завтра В. Івасюку виповнилося б 45). *Високий Замок*. 1994. 3 березня.
65. Міщенко М. «Все, старички, я пішов до праці...». *Високий Замок*. 2004. 4 березня.
66. Музичне мистецтво 8 клас: Зв'язок часів у музичному мистецтві URL: http://www.parta.com.ua/ukr/school_program/view/666/

67. Невідомий Володимир Івасюк (з додатком фортепіанної п'єси «Фантастичний танець»). *Музика*. 1999. № 2. С. 16–19.
68. Нечаєва П. Звідки в тебе ті чари? [Текст]: жінки в житті і творчості Володимира Івасюка. *Жінка*. 2002. № 3. С. 26.
69. Нечаєва П. Безсмертна тінь великих душ. Чернівці: Зелена Буковина, 2004.
70. Нечаєва П. Чернівецький обласний меморіальний музей Володимира Івасюка. Путівник. Чернівці: Зелена Буковина, 2004.
71. Нечаєва П. Дім, де народжувались пісні. *День*. 2005. № 191. 19 жовтня.
72. Німилевич О. До питання музичної інтерпретації поезії Дмитра Павличка в пісенній творчості Володимира Івасюка. *Про Дмитра Павличка: збірник статей* / кол. авт.; упор., вст. ст. бібліографія Дмитра Пилипчука. К.: ВЦ «Просвіта», 2019. С. 607-612.
73. Опанасюк О. Невідомий (Вол.) Івасюк. *Музика*. 1999. № 1-2. січень-квітень. С. 16.
74. Падалка Г. Учитель, музика, діти. К. : Музична Україна, 1982. 144 с.
75. Паранчак М. Орфей нашого відродження. *За вільну Україну*. 1991. 8 серпня.
76. Пауалішвілі З. У Києві з'явився проспект Володимира Івасюка. URL: https://lb.ua/society/2022/09/09/528916_kiievi_zvavivsva_prospekt_volodimira.html
77. Петренко-Цеунова О. Життя, вартє вистави: 75-ліття Володимира Івасюка відзначають прем'єрою. URL: <https://tyzhden.ua/zhyttia-varte-vystavy-75-littia-volodymyra-ivasiuka-vidznachat-prem-ieroiu/>
78. Пониपाляк Ю. Пісня буде поміж нас. 75 років із дня народження В. Івасюка. URL: <https://osvita.cv.ua/pisnya-bude-pomizh-nas-75-rokiv-iz-dnya-narodzhennya-v-ivasyuka/>
79. Пісня буде поміж нас [Текст]. *Шкільна бібліотека*. 2006. № 11. С. 74-76.
80. Поліщук Т. Володимир Івасюк: життя після смерті. *День*. 2000. № 205. 9 листопада.

81. Про присвоєння імен дитячим школам естетичного виховання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1371-99-%D0%BF#Text>
82. Програми та поурочні методичні розробки для загальноосвітніх шкіл. Музика: 1-4 класи / авт. кол.: О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. К.: Перун, 2001. 128 с.; Програми та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика: 5-8 класи / авт. кол.: О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. К.: Перун, 2001. 102 с.
83. Програми та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика / авт. кол.: О. Ростовський, Л. Хлебникова, Р. Марченко, О. Лобова. К.: Початкова школа, 2006.
84. Пушик С. Червона рута цвістиме вічно [Текст]. *Українська культура*. 2004. № 2-3. С. 12-14.
85. Рибчинський Ю. «Щоб збулась любов». *Музика*. 1989. № 4. С. 24-26.
86. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навчально-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1997. 248 с.
87. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640с.
88. Ротару С. Весняний парус рідної пісні. Київ: Музична Україна, 1983.
89. Сливчук Б. Він був залюблений у життя. *Українське слово*. 2004. 3-9 березня.
90. Тарасюк Г. Володимир Івасюк у спогадах [Текст]. *Дивослово*. 2004. № 5. С. 64-67.
91. Терещук Г. «Червона рута». У Львові «ризикнули» і поставили виставу, присвячену Володимиру Івасюку. У чому ризик? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/teatr-chervonaruta-ivasyuk-lviv/32941044.html>
92. Три п'єси Володимира Івасюка для фортепіано. Творча редакція Олександра Опанасюка. Дрогобич: Вимір, 1998. 16 с.
93. Тунік-Чорна Ю. Володимир Івасюк не усім «по зубах». *Високий замок*. 2013. 29 жовтня.

94. У Києві презентували пісні Володимира Івасюка у сучасній обробці
URL: <http://ridna.ua/2013/05/u-kyjevi-prezentuvaly-pisni-volodymyra-ivasyuka-u-suchasnij-obrobtshi/>
95. У Брошнів-Осаді відновлюють обласний фестиваль-конкурс естрадної пісні «Водограй», присвячений В. Івасюку. URL: <https://kuryer.if.ua/u-broshniv-osadi-vidnovlyuyut-oblasnyj-festvval-konkurs-estradnovi-pisni-vodograj-prysvyachenij-v-ivasyuku/>
96. У Львові відкрили пам'ятник автору «Червоної Рути». URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/4ef0e46b86c86/>; Пам'ятник Володимирі Івасюку. URL: <https://lviv-tourist.info/pamyatnyk-volodymyru-ivasyuku/>
97. Унгурян Т. Я так хочу почути твої симфонії. *Українська думка*. 2000. 5 жовтня.
98. Унгурян Т. Монолог перед обличчям брата [Текст]: докум. повість. К.: Просвіта, 2003. 80 с.: іл., ноти.
99. Фещенко О. Як пісня, що не віддзвеніла... [Текст]. *Україна*. 1999. № 11. С. 39.
100. Фещук Н. Без тебе світ не був би світом... *Чернівці* (газета Чернівечької міської ради). 2004. 27 лютого. № 9 (694).
101. Фещук Н. «Я ще невсетобі сказав...». *Чернівці*. 2005. № 6.
102. Фещук Н. Кадри життя Володимира Івасюка. *Високий Замок*. 2007. № 39 (3446). 3-4 березня.
103. Фещук Н. Трубач старого міста. *Чернівці*. 2003. № 43.
104. Фещук Н. Володя до всіх звертався «старий», а до мене – «діду». *Високий замок*. 2014. № 69. 16-18 травня. С. 8.
105. Філіпенко І. Володимир Івасюк: перлини духовності України. К.: Смолоскип, 2011. 104 с.

106. Філоненко Л. Про автора «Червоної рути» (До 65-річчя від дня народження Володимира Івасюка). *Календар класного керівника на 2013-2014 навч. рік* / Упор. Ю. Кишакевич. Дрогобич: Ред.-вид. відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2013. С. 103-106.

107. Філоненко Л., Дерпак М. Фортепіанна творчість Володимира Івасюка: виконавсько-педагогічний аспект. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). Червень. С. 89-95.

108. Фільц Б. Музичне мистецтво 1-4 класи. Київ: Перун, 2005.

109. Хлебникова Л. О. Виховання музикою. *Навчання і виховання шестирічних першокласників: зб. ст.* / Упор. К. Прищепа. К.: Радянська школа, 1990. С. 155-168.

110. Червона рута: Пісенник. К.: Музична Україна, 1993. 80 с.

111. Чернівецький Обласний Меморіальний Музей Володимира Івасюка.
URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/ch/co/chernivtsi/museums/ivasyuk/>

112. Чеховський І. Невідомий відомий творець «Червоної рути». *Час*. 2000. № 11.

113. Чорновол І. Смерть у Брюховичах. *Львівська газета*. 2005. № 73.

114. Шведа О. У Брюховичах відкрили пам'ятник Володимиру Івасюку.
URL: <https://tvoemisto.tv/news/u-brvuhovychah-vidkryly-pamyatnyk-volodymyru-ivasyuku-114242.html>